

Լե. Նաթանյան

Գ.Վ. ՍԱՐԱԶՅԱՆ
Վ.Վ. ՈՒՄՐ-ՇԱՏ

ԴԱՇՆԱՄՈՒԻ ՉԵՌՆԱՐԿ

Г. В. САРАДЖЯН
В. В. УМР-ШАТ

ШКОЛА ИГРЫ НА
ФОРТЕПИАНО

Գ. Վ. ՍԱՐԱԶՅԱՆ, Վ. Վ. ՈՒՄՐ-ՇԱՏ

ԴԱԹՆԱՄՈՒՐԻ ԶԵՌՆԱՐԿ

Երաժշտական դպրոցների համար

I

(ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ԵՎ ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ)

Խմբագիր՝ Գ. Ե. ԲՈՒԴԱԴՅԱՆ

Г. В. САРАДЖЯН, В. В. УМР-ШАТ

ШКОЛА ИГРЫ НА ФОРТЕПИАНО

Для музыкальных школ

I

(ПЕРВЫЙ И ВТОРОЙ ГОДЫ ОБУЧЕНИЯ)

Редактор: Г. Е. БУДАГЯН

«ՀԱՅԱՍՏԱՆ»
ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ

1973

ИЗДАТЕЛЬСТВО
«АЙАСТАН»

ՄԵԹՈՂԱԿԱՆ ԴԻՏՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Ականակի հետ դասատուի աշխատանքի իմանալան խնդիրներից մեկն է՝ աշակերտի գեղարվեստական մտածողության դաստիարակումը, երաժրշտական տպավորությունների նկատմամբ նրա էմոցիոնալ պայտուկության պարզացումը:

Առաջին իսկ իանդիարման ժառանակ աշակերտին հանձնարարվում է խել և ինչոդոթյամբ երգել՝ կամ մինչև իսկ նվագել սկսբնական, փորիկ, հեշտ իիշվող եղանակները:

Հետագայում, պարբերաբար շարունակելով այդպիսի աշխատանքը, դասատուն աշակերտի լսողական երևակայության և աչսպես կոչված ներքին լսողության պարզացման իկոնք է դնում:

Աշակերտին կարելի է թույլատրել իանպատրաստից նվագել լսողությամբ ընկալված փոքրիկ մեղեդիներ: Հիշտ վերարտադրելուց իենտո, հայատակահարմար է նույն մեղեդիները լսողությամբ փոխադրել ալ տոնայնություններ:

Միաձայն նվագվող մեղեդիները պետք է իեստըպիեստ բարդացնել, իեստագայում անցնելով իարմոնիկ ուղեկցությամբ մեղեդիներ նվագելուն:

Դրա իեստ մեկտեղ դասատուն պետք է աշակերտին ծանոթացնի ստեղնաշարին, ստեղների աււվանումներին, երաժշտական գրագիտության տարրերին:

Երաժշտական լսողության պարզացմանը և երաժրշտական գրագիտության ծանոթացմանը պուգահեռ անհրաժեշտ է աշակերտին բացատրել նվագարանի առջև նստելու ձևը և սկսել ձեռքերի ճիշտ դրվածքը մշակելու աշխատանքը:

Աշակերտը պետք է նստի ստեղնաշարի կենտրոնի դիմաց, կայուն և կոշտ աթոռին: Դասատուի հետ երկուսով նվագելիս, աշակերտի աթոռը պետք է տեղափոխել համապատասխան կողմ այնքան, որ ապահովվեն նրա շարժումների բնականությունն ու իարմարությունը:

Սովորաբար երեխաների ոտները չեն իասնում հատակին, և անհրաժեշտ է քննում նրանց ոտների տակ աթոռակ դնել: Այդպիսի դեպքում ավելի բավ է օգտագործել այսպես կոչված «մանկական ոտնակը»:

Աշակերտի ոտները չպետք է մնան օդում կախված, ծալվեն աթոռի տակ կամ խաչաձևվեն: Ոտները պետք է ամբողջ ներբանով կայուն իեսնվեն աթոռակին, թեթևակի առաջ բերված դիրքով:

Աթոռի հեռավորությունը ստեղնաշարից պետք է փոփոխել աշակերտի հասակին համաձայն:

Աթոռը պետք է դաշնամուրից աչնախի իեսավորության վրա գտնվի, որ ապահովվեն աշակերտի նվագային ապատ շարժումները: Նվագի ընթացքում չպետք է մեջքը կորացնել և կամ իրանը չափից դուրս ձիգ պահել: Անհրաժեշտ դեպքում, ձեռքերի բնական շարժումների իրականացմանը պետք է օգնության զան նպաստի շարժումները: Սակայն չի կարելի թույլատրել, որ իրանը քիմի անհաստատ, երերուն:

Հիշտ նստեկաձևի պայմաններում աշակերտի ձեռքերի լարման վտանգը պգալի պակասում է:

Նվագելիս աշակերտի ձեռքերը ստեղնաշարի վրա պետք է քննեն ինարավորիւ չափ իարմար դիրքում: Ուները չպետք է բարձրացնել, արմունկները պետք է թեթևակի առաջ բերվեն, որպեսզի չսեղմեն իրանին: Պետք է, որ արմունկները ստեղներից և դաստակներից բարձր լինեն:

Նախաբապուկը և դաստակը պետք է մի ուղիղ գիծ կապեն: Դաստակը պետք է այնպիսի դիրքում քննի, որ ինարավոր լինեն նրա ապատ, բապմապիսի նվագային շարժումները:

Մատները ստեղնաշարի վրա պետք է պահել այնպես, ինչպես նրանք ձեռքի ապատ իջեցված վիճակում են լինում: Փոքր ինչ կորացած են:

Նվագի ընթացքում մատները պետք է ակտիվ

վիճակում լինեն: Չի կարելի թույլատրել նվազելիս չափից ավելի վեր բարձրացնել մատները:

Առաջին իսկ պարապմունքներից կարելի է սկսել նվագային սկզբնական շարժումների ուսուցումը: Ամենից բալ է նվագային շարժումները ցույց տալ կարճ մոտիվներից, մեկ կամ երկու ինչյուններից բաղկացած ինտոնացիաների միջոցով, դրանք համեմատելով ժամացույցի պարկի, կիվի կանչի, պիոներական շեփորի ապրանշանի հետ:

Աշակերտը նվագելիս պետք է պզա և գիտակցի ձեռքի շարժման և ձայնի որակի կապը:

Առաջին դասերին հինչյունը պետք է ստացվի «նոն լեգատո» (ոչ կապակցված) եղանակով, այսինքն աշակերտը պետք է նվագի ամբողջ ձեռքով:

Ինչ վերաբերում է մատներին, նրանք երեխաների մոտ դեռ շատ թույլ և անկայուն են, որպեսզի մատային նվագով հնարավոր լինի ստանալ ցանկալի ձայնային արդյունքը: «Նոն լեգատո» նվագը սկսնակներին ինարավորություն է տալիս պզալ ձեռքի կշիռը, կարգավորել մատների և ամբողջ ձեռքի կոորդինացիան (համաձայնեցումը):

Մատները շարժվելով, հետպիետե ամրանում են և հնարավոր է դառնում նախ՝ ոչ մեծ մոտիվների, իսկ հետո՝ նաև ընդարձակ մեղեդիների «լեգատո» կատարումը:

Լավ «լեգատո»-ի նշանակալի համար շատ օգտակար է էտյուդների և պիեսների կատարումը դաստակի միևնույն դիրքում, այսինքն առանց փոխադրման:

Երեխաների մոտ իսաձախակի հանդիպող թերություն է մատների սահումը դեպի ստեղների ծայրերը կամ սահեցումը ստեղների վրայով: Այդ թերության վրա պետք է լուրջ ուշադրություն դարձնել, թույլ չտալ, որ երեխայի մոտ արմատավորվի և սովորություն դառնա:

Բուք մատը ստեղնաշարին պետք է իսպի իր առաջին մատնահատվածի կողքով:

Աշակերտի ուշադրությունը չափից ավելի չկենտրոնացնելով նվագի շարժանների վրա, այնուամենայնիվ անհրաժեշտ է իսանել փափուկ և ազատ շարժումների յուրացմանը:

Ֆիզիկական կաշկանդվածության դեպքում ինարավոր չէ ցանկալի ձայնային արդյունք ստանալ: Այդ պատճառով, ուսուցման ընթացքում դասատուի խնդիրն է՝ օգնել աշակերտներին ժամանակին գտնել քնական և նպատակահարմար նվագային շարժումները, ինչպես նաև նկատել և վերացնել ձեռքերի լարումները:

Նվագի ուսակությունները իսառո յուրացնել տալու համար, իստկապես ուսուցման սկսբում, անհրաժեշտ է աշակերտին առաջ տանել շատ պզույ և աստիճանաբար, որովհետև հատկապես այդ ժամանակ է տեղի ունենում նրա երաժշտական գիտակցության և շարժողական ապարատի ձևավորումը: Աշակերտի ինարավորությունները գերապանցող համաձարարությունը լուրջ սխալների պատճառ է դառնում և հանգեցնում է սխալ շարժումների արմատավորմանը, որոնց շտկումը հետագայում շատ դժվար է:

Չափից ավելի դժվար առաջադրանքները երեխաներին ստիպում են իրենց ուշադրությունը կենտրոնացնել բացառապես տեխնիկական խնդիրների վրա, հոգնեցնում են նրանց միտքը, շեղում իրենց չնչու անհրաժեշտությունից:

«Աջիստել պետք է այնպես, ասել է Ա. Բ. Գուդենովները, որ անհրաժեշտ չլինի կատարածը ուղղել և սխալ սովորությունների դեմ պայքարել»:

Ռիթմի պզացումը երեխաների մոտ սովորաբար դրսնորվում է վաղ մանկությունից: Գրեթե բոլոր երեխաները կարողանում են երաժշտության տակտով քայլել և պարել: Ռիթմի վարզացման ձիշտ ճանապարհը երաժշտական-ռիթմային սոսավորությունների կուտակումն է՝ երգելը, պարելը, ռիթմային խաղեր խաղալը, երաժշտության ունկնդրումը և այլն: Տարրական ռիթմային հարաբերությունների գիտակցման հետ մեկտեղ, իետպիետե անհրաժեշտ է անցնել ռիթմի տարրական վերլուծությանը, երեխաների ուշադրությունը իրավիրելով տարբեր (օրինակ՝ երկմասանի կամ եռմաս) չափ ունեցող նմուշների տալբերակիչ առանձնահատկությունների վրա:

Դասատուի նվագած և աշակերտի լսողությամբ կրկնած ցայտուն ռիթմային ուրվագծով մեղեդիների օգնությամբ վարզանում է աշակերտների ռիթմի պզացումը, նրանք իետպիետե փարժվում են ինքնուրույն քննել և ընթնել երաժշտության ռիթմային առանձնահատկությունները:

Ուսուցման սկսբում օգտակար է հաշիվը վարել բարձրաձայն: Այդ եղանակի իսկառակորդները պնդում են, որ իսաշի բարձրաձայն արտասանումը խանգարում է աշակերտին լսել և վերահսկել իր կատարումը: Այդպիսի կարծիքը ճիշտ է այն դեպքում, եթե բարձրաձայն հաշվելով նվագը դառնում է տևական սովորություն: Բարձրաձայն հաշվելու եղանակը պետք է կիրառվի ոչ բոլոր երկերի

կատարման ընթացքում և կարճատև ժամանակով:

Բարձրաձայն հաշվելը անհրաժեշտ է միայն մետրո-ոլիթմային առումով շատ թե քիչ դժվար հատվածներում, և այնքան ժամանակ, մինչև երեխան պարզ պատկերացնի ոլիթմը: Հաշվել պետք է արտասանելով, և ոչ թե երգելով: Երգելով հաշվելիս ոչ թե կատարողն է ղեկավարում ժամանակի բաշխումը, այլ անոլիթմ նվագը առաջացնում է անոլիթմ հաշիվ:

Օգտակար ուսուցողական միջոց է նաև տվյալ բարդ ոլիթմային հատվածը չափ տալով կամ ծափ տալով երգելը:

Հաշիվը բացատրելիս որպես չափի միավոր վերցնում են բառորդը (մեկ հաշվին՝ մեկ նոտա): Այնուհետև կիրառում են կեսերը (երկու հաշվին՝ մեկ նոտա) և այլն:

Մեծ ուշադրություն պետք է հատկացնել այն բանին, որ երեխաները ընկալեն պառուկաները որպես երաժշտական ստեղծագործության պարտադիր և բնական տարր և ոչ որպես երաժշտության մեխանիկական դադար կամ ընդհատում:

Ութերորդականների և տասնվեցերորդականների ուսուցման ժամանակ ճշգրտակապես պետք է բացատրել աշակերտներին, որ մեկ հաշիվը պարունակում է համապատասխանաբար երկու կամ չորս նոտա և չի տևել քառորդների ու կեսերի ավանդական տրոհմանը, ինչը 7—8 տարեկան երեխաների համար դեռ բավականին վերացական հասկացություն է:

Ռիթմային նոր հարաբերություններ բացատրելիս ավելի լավ է դիմել երաժշտության անմիջական ցուցադրմանը նվագարանով և դրանից հետո միայն բանավոր վերլուծել ուսումնասիրվող հարաբերությունները:

Հանրակրթական դպրոցում աշակերտը սովորում է արտասանել ոչ միայն տառերը, այլև վանկերը և բառերը, հետագայում շաղկապելով նրանցից իմաստային ֆրազներ: Մոտավորապես նույնպիսի խնդիրներ են առաջանում և երաժշտության ուսուցման ընթացքում: Սկսնակը պետք է ոչ միայն առանձին նոտաներ նվագի, այլև կարողանա հենց սկզբում կարճ մոտիվներ շաղկապել, հետագայում նրանք միավորելով երաժշտական իմաստավոր ֆրազներում: Խոսակցական ֆրազները գրության մեջ միմյանցից անջատվում են տրոհության նշաններով: Գրված երաժշտության մեջ ֆրազները միմյանցից անջատվում են լիգաներով:

Անհրաժեշտ է, որ երեխան սովորի ընկալել երաժշտությունը ոչ այնքան տակտերով, որքան ֆրազներով: Դրա համար հենց սկզբից նրա մոտ պետք է զարգացնել ֆրազի պատկերը: Այդ կապակցությամբ անհրաժեշտ է ուշադրություն դարձնել ապրիկատուրայի ճիշտ կիրառման վրա, որը կարող է և ոչ այնքան խաբար լինել, բայց պետք է նախ և առաջ նպաստի ճիշտ ֆրազավորմանը:

Անհրաժեշտ է խիստ պայքարել պատահական ապրիկատուրայի կիրառման դեմ, և թույլ չտալ աշակերտին միևնույն հատվածը նվագել տարբեր մատներով:

Դաշնամուրային մանկավարժության պրակտիկայում հնչյունային որոշակի հաջորդականությունների՝ գամմաների, ակորդների համար ստեղծվել են որոշակի ապրիկատուրային սխեմաներ: Ապրիկատուրային այդ սխեմա-նմուշները շատ կարևոր են, որովհետև հիմնված են մատների տրամաբանական հաջորդականության վրա: Շատ կարևոր է հենց սկզբից աշակերտների մոտ զարգացնել այդ սխեմաները գիտակցելու և կիրառելու ունակությունը: Դա կհեշտացնի նրանց համար դաշնամուրային տեխնիկայի տիրապետումը այն ձևերով, որոնք մշտապես հանդիպում են երաժշտական-գեղարվեստական գրականության մեջ:

«Ձեռնարկի» թույլ երկերում ապրիկատուրան նշանակված է, սակայն երբեմն աշակերտի ձեռքերի անհատական առանձնահատկությունները պահանջում են փոփոխել այն: Այդպիսի դեպքում պետք է առաջնորդվել նպատակահարմարության սկզբունքով:

Առաջին դասարանում գամմաների ուսուցումը պետք է սկսել երկրորդ կիսամյակից: Գամմաները նպատակահարմար է ուսուցանել կվինտային շրջանի հաջորդականությամբ: Յուրաքանչյուր նոր գամման պետք է նախ նվագել առանձին ձեռքերով, սկզբից մեկ, իսկ հետո նաև երկու օկտավա:

Անցնելով գամմաների կատարմանը երկու ձեռքով, առաջին գամմաները պետք է սկսել սովորել նախ բաժանվող շարժումով (նույն ստեղծից սկսելով), որովհետև այդ դեպքում պահպանվում է մատների համաչափ դասավորությունը, իսկ հետո անցնել գամմայի կուգահեռ շարժումի յուրացմանը:

Զուգահեռ շարժումով գամմաներն օգտակար է նվագել ոչ միայն մեկ, այլև երկու օկտավայի հեռավորությամբ, որովհետև ձեռքերի լայն դասավորությունը նպաստում է նվագողի առավել ազատ

շարժումների պզգացումը պարզացնելուն, այդ դեպքում աշակերտն ավելի հստակ է լսում երկու ձայները: Գանձանների ուսումնասիրելիս անհրաժեշտ է ուշադիր հետևել հնչողության որակին, հասնել ձայնի ուժի և ռիթմի հավասարությանը, լեզատոյի լավ կառարմանը, ձեռքերի և մատների փափուկ և խանգիստ շարժումների յուրացմանը:

Տեսալը պետք է այնպիսին լինի, որ աշակերտը կարողանա վերահսկել իր կատարումը և նվագել անվտաղ:

Հատուկ ուշադրություն պետք է դարձնել առաջին մատի ժամանակին և ճկուն տեղափոխման վրա, պահանջելով աշակերտից, ձեռքը սահուն փոխադրել մեկ դիրքից մյուսը:

Գանձանների ուսուցման հետ մեկտեղ պետք է աշխատել ակորդների և արպեջիոների վրա: Ուսուցման առաջին տարում խորհուրդ է տրվում նվագել միայն եռահնչյուն ակորդներ: Հատ կարելի է, որ ակորդներ նվագելիս աշակերտը ձեռքը իջեցնի փափուկ և ապա, մատները խորապես ընկղմելով ստեղների մեջ:

Հնչուն ակորդների կատարմանը կարելի է անդրադառնալ 3-րդ դասարանից ոչ շուտ, եթե միայն երեխայի ձեռքը քավականաչափ մեծ է: Նույն հերթականությամբ խորհուրդ է տրվում ուսուցանել նաև արպեջիոները, սկսելով երեք և հետագայում անցնելով չորս հնչյունից կապված արպեջիոների: 3-րդ դասարանից հնարավոր է սկսել նաև քրոմատիկ գանձայի ուսումնասիրությունը:

Մանկավարժական ամենադժվար խնդիրներից է երեխաների փնջնություն աշխատանքի ունակությունների պարզացումը: Առանց մշտական և կանոնավոր տնային աշխատանքի, դաշնամուրի ուսուցումը փնջնության անհաջողության: Անհրաժեշտ է երեխաների մեջ խորապես արմատավորել հանձնարարությունների բարեխիղճ պատրաստման անհրաժեշտությունը՝ նախքան դասատուի մոտ դասի ներկայանալը:

Ուսուցման սկզբնական շրջանում աշակերտին տրվող հանձնարարությունները պետք է նվազա-

գույն և թեթև լիարգործվող լինեն: Հիմնական աշխատանքը պետք է կատարվի դասատուի խիստ դուրս, դասի ընթացքում: Այդ պատճառով սկզբնականների դասերը պետք է ծրագրվեն հնարավորին չափ ավելի հաճախակի (ոչ պակաս, քան շաբաթական 3 անգամ) և երկար չտևեն, որպեսզի երևան չհոգնի:

Դասերի ընթացքում անհրաժեշտ է հետևել, որ աշակերտը լրիվ հասկանա դասատուի հանձնարարությունը: Դա հնարավորություն կտա նրան տևալին աշխատանքը կատարելիս լրիվ պատկերացնել, թե ինչին է հարկավոր ձգտել: Հետպիտե երեխաներին պետք է տալ նաև փոքրիկ հանձնարարություններ խնջնություն կատարման համար:

Հատկապես լուրջ ուշադրություն պետք է հատկացնել, որ աշակերտները գիտակցական աշխատանքը չփոխարինեն անցածի մեխանիկական կրկնությամբ, որովհետև դա ավելի շուտ վնաս կբերի գործին, քան օգուտ:

Աշակերտների առաջընթացի հետ գնալով ավելի ու ավելի մեծ կարևորություն պետք է ստանա նրանց խողական վերահսկողությունը հնչման որակի վրա:

Մանկավարժական գրականության ուսումնասիրման ընթացքում, որը աշակերտների երաժշտական պարզացման հիմքն է կապում, դասատուները պետք է հաշվի առնեն նրանց անհատականությունը: Օրինակ, եթե աշակերտը անգիր դժվար է սովորում, ապա նրան պետք է ավելի շատ անգիր հանձնարարել, ռիթմային թերություններ ունեցողի հետ անհրաժեշտ է հատուկ աշխատանք կատարել այդ ուղղությամբ և այլն: Դոգմատիկը դաշնամուր ավանդելու ընթացքում ամենավտանգավոր միայն է, որը հանգեցնում է խիստ բացասական հետևանքների:

Այս հակիրճ դիտողություններում շոշափված են սկզբնական ուսուցման ոչ բոլոր կարևոր հարցերը: Մանկավարժական աշխատանքի ընթացքում դասատուներն իրենք կրացնեն անհրաժեշտը, առաջնորդվելով ինչպես իրենց փորձով, այնպես էլ գոյություն ունեցող այլ ձեռնարկներով:

Գ. Վ. ՍԱՐԱՋՅԱՆ

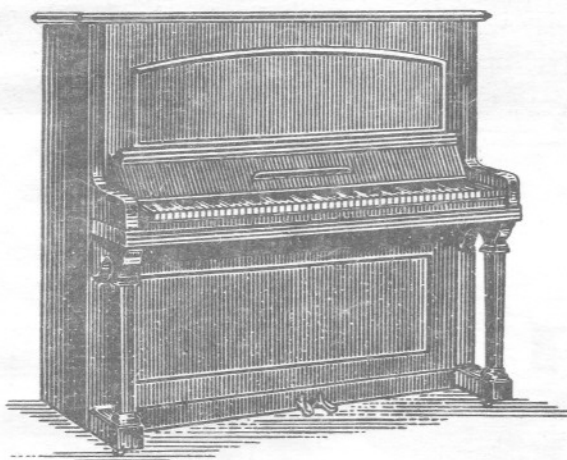
Վ. Վ. ՈՒՍՐ-ՇԱՏ

I ՄԱՍ

Ֆորտեպիանո տերմինը միավորում է ստեղնային նվագարանի երկու տեսակ, որոնք հայերեն կոչվում են՝ դաշնամուր և դաշնակ։ Նվագելու սկզբունքը երկու դեպքում էլ նույնն է։

ԴԱՇՆԱՄՈՒՐ

ԴԱՇՆԱԿ

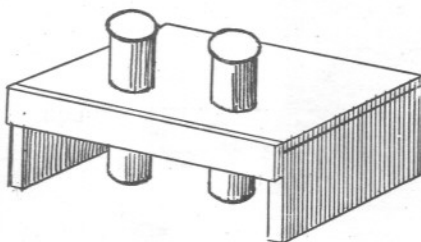
Աշակերտին դաշնամուրի մոտ նստեցնելիս անհրաժեշտ է հետևել, որ նա ուղիղ նստի. չկորանա, մարմնին տա մի փոքր թեքվածք դեպի նվագարանը:

Այդ դեպքում արմունկը և նախաբազուկը պետք է ստեղծաշարից մի փոքր բարձր գտնվեն:

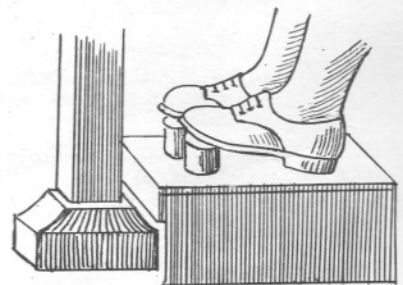
Աշակերտը պետք է նստի ազդրերի վրա (և ոչ թե նստակի վրա), զբաղեցնելով աթոռի նստատեղի մեկ-երրորդ մասը:

Եթե աշակերտի ոտները չեն հասնում դաշնամուրի ոտնակին (պեդալին), պետք է օգտվել հատուկ պատվանդանից: Այդ նպատակի համար ավելի լավ է օգտվել այսպես կոչված «մանկական» ոտնակից:

ՆՍՏԵԼԱԶԵՎ ԴԱՇՆԱՄՈՒՐԻ ՄՈՏ

ՄԱՆԿԱԿԱՆ ՈՏՆԱԿ

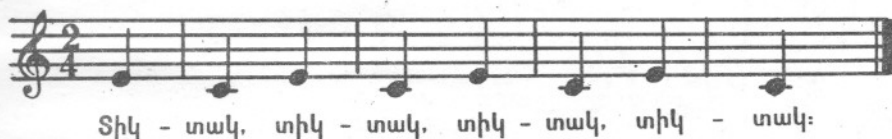
ՄԱՆԿԱԿԱՆ ՈՏՆԱԿԻ ՕԳՏԱԳՈՐԾՈՒՄԸ

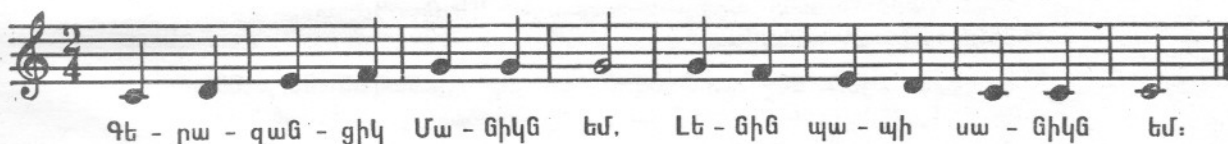
Այս օրինակները պետք է նյութ ծառայեն դաշնամուրի վրա լսողության վերարտադրելու համար: Անհրաժեշտ է, որ աշակերտը նախապես այդ մեղեդիները բարձրաձայն երգի դասատուի նվագելուց հետո: Մաքուր և ռիթմիկ երգելուց հետո կարելի է աշակերտին առաջարկել նույն մեղեդիները լսողության վրա նվագել: Ջափազանց օգտակար է այդ կատարել, սկսելով տարբեր հնչյուններից:

Նպատակահարմար է սկզբում նվագել ոչ կապակցված, non legato, միմիայն երրորդ մատով: Հետագայում անհրաժեշտ է անցնել նաև մյուս մատների օգտագործմանը: Պետք է հետևել, որ նվագելիս աշակերտը դաշնամուրի մոտ ճիշտ նստի:

ՕՐԻՆԱԿՆԵՐ ԼՍՈՂՈՒԹՅԱՄԵ ԵՐԳԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

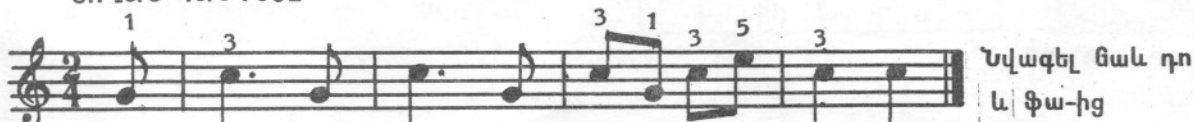
ՊԻՈՆԵՐԱԿԱՆ ՔԱՅԼԵՐԳ

ՊԻՈՆԵՐԱԿԱՆ ԱԶԴԱՆՇԱՆՆԵՐ

ՏՈՂԱՆ ԿԱՆԳՆԵԼ

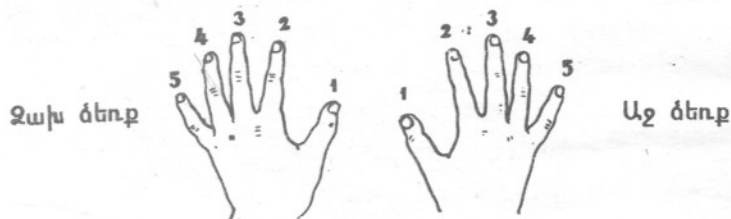

Նվագել նաև դո, ռե, մի, լյա,
սի նոտաներից սկսելով:

Նվագել նաև դո և ռե
նոտաներից սկսելով:

Նվագել նաև ֆա և սոլ
նոտաներից սկսելով:

Ձեռքերի ՄԱՏՆԵՐՆ ՈՒՆԵՆ ԻՐԵՆՑ ՀԱՄԱՐԱԿԱԼՈՒՄԸ

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ

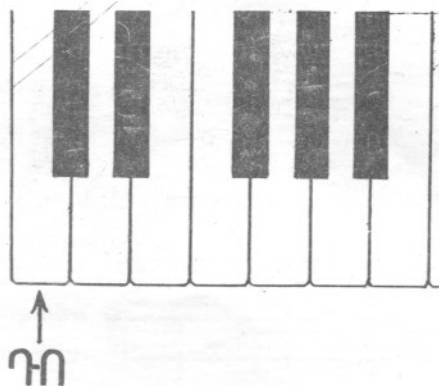
Ձեռքը սահուն իջեցնելով, մատը ընկղմել «դո» ստեղծի մեջ, լսել
նրա հնչողությունը մինչև վերջ: Մատը պետք է լինի կիսակլոր վի-
ճակում և ստեղծին կպչի մատի ծայրով՝ «բարձրիկով»:

Այս վարժությունը պետք է կատարել և՛ աջ, և՛ ձախ ձեռքով.
տարբեր սպիտակ ստեղծերով:

Երաժշտության մեջ գործածվում են յոթ հիմնական հնչյուններ,
որոնք միմյանցից տարբերվում են իրենց բարձրությամբ:
Նրանք անվանվում են՝

դո, ռե, մի, ֆա, սոլ, լյա և սի.

ՎԱՐժՈՒԹՅՈՒՆ

Գտնել և ցույց տալ ստեղծաշարի
վրա բոլոր «դո» ստեղծերը:

Այս և հետագա նման վարժությունների նպատակն է աշակերտների մոտ մշակել նվագելու սկզբնական ճիշտ շարժումներ: Պետք է հետևել, որպեսզի կատարելիս վերարտադրվի խոր և փափուկ հնչյուն:

Աջ ձեռք

Ձախ ձեռք

Այս վարժությունները պետք է կատարել խիստ համաչափ, բարձրաձայն հաշվելով: Ձեռքը ստեղնաշարի վրա պետք է իջեցնել և բարձրացնել ամբողջությամբ, սահուն և անարգել շարժումներով: Միաժամանակ պետք է հետևել, որ մատները հավաքված լինեն:

ՌԱԴԻՈՅԻ ԱԶԻՆՆԵԱՆՔ ПОЗЫВНЫЕ РАДИО

Ա.

Ղ.

Այս և հետագա պիեսները աշակերտներին կօգնեն ձեռք բերելու դաշնամուրի վրա նվագելու նախնական ունակություններ:

Անհրաժեշտ է հետևել, որ աշակերտը երրորդ մասի վրա ձեռքը ստեղնաշարի վրա սահուն իջեցնելով, հենվելիս զգա ամբողջ ձեռքի ծանրությունը՝ սկսած ուսից: Ընկղմվող մատը պետք է ստեղնին դիպչի իր փափուկ մասով՝ բարձրիկով: Մատի հողերից ոչ մեկը չպետք է ծուլի: Մյուս, չնվագող մատները պետք է ազատ, առանց սեղմելու դասավորվեն հարևան ստեղների վրա:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԵՐԿ
 АРМЯНСКАЯ НАРОДНАЯ ПЕСНЯ

Գ. ՍԱՐԱԶՅԱՆ
 Г. САРАДЖЯН

Andantino

Աջակերտ

Դառառու

ՎԱՐՇՈՒԹՅՈՒՆ

Գտնել և ցույց տալ ստեղնաշարի վրա բոլոր «րե» ստեղները:

Աջ ձեռք

Ձախ ձեռք

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԵՐԳ

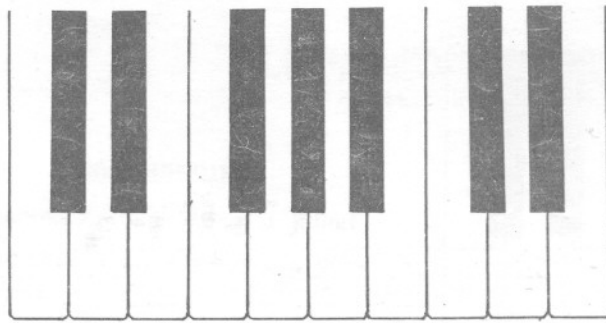
АРМЯНСКАЯ НАРОДНАЯ ПЕСНЯ

Moderato

Գ. ՍԱՐԱԶՅԱՆ
Դ. ՏԱՐԱԶՅԱՆ

Ա.

Դ.

ՎԱՐԺՈՒՅՈՒՆ

Գտնել և ցույց տալ ստեղծաշարի
վրա բոլոր «մի» ստեղծերը:

Աջ ձեռք

Ձախ ձեռք

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՓՈԴՈՎՐԴԱԿԱՆ ԵՐԳ

АРМЯНСКАЯ НАРОДНАЯ ПЕСНЯ

Allegretto

Գ. ՍԱՐԱԶՅԱՆ
Դ. САРАДЖЯՆ

Ա.

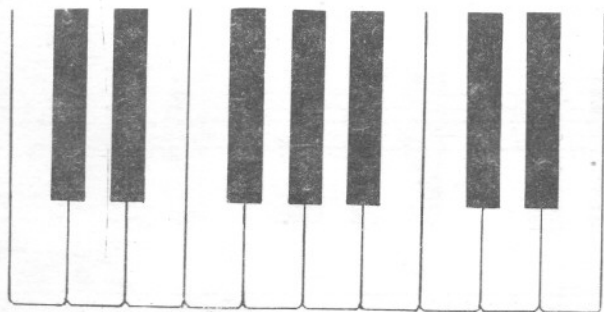
Դ.

p dolce

f

p

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ

Գտնել և ցույց տալ ստեղնաշարի վրա բոլոր «ֆա» ստեղները:

Աջ ձեռք

Ձախ ձեռք

ՕՐՈՐՈՑԱՅԻՆ

«Գալանե» բալետից
КОЛЫБЕЛЬНАЯ
Из балета „Гаянэ“

Andante

Ա. ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ
А. ХАЧАТУРЯН

u.

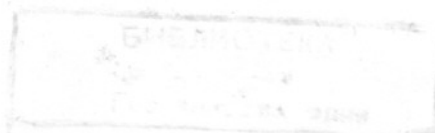
7.

molto espressivo

ten.

ten.

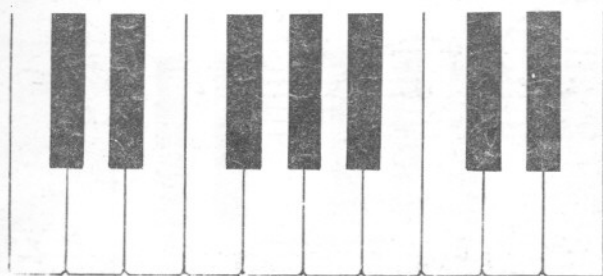
ten.

The first system of musical notation consists of three staves. The top staff is a single bass clef line with a key signature of two flats (B-flat and E-flat) and a 7/8 time signature. It contains a sequence of eighth notes. The middle and bottom staves are grouped by a brace on the left, indicating a piano accompaniment. The middle staff is a treble clef line, and the bottom staff is a bass clef line. Both have a key signature of two flats. The middle staff features a melodic line with eighth notes and a crescendo hairpin. The bottom staff provides harmonic support with eighth notes and chords. A mezzo-piano (*mp*) dynamic marking is present in the middle staff.

The second system of musical notation continues the piece. The top staff (bass clef, two flats, 7/8 time) continues with eighth notes. The piano accompaniment (braced middle and bottom staves) features more complex textures. The middle staff has a melodic line with eighth notes, including a triplet marked with a '7' and an eighth rest, and a crescendo hairpin. The bottom staff continues with harmonic support. A *ten.* (tension) marking is placed above the middle staff.

The third system of musical notation concludes the page. The top staff continues with eighth notes. The piano accompaniment features a melodic line with eighth notes and a triplet marked with a '7' and an eighth rest, followed by a crescendo hairpin. The bottom staff provides harmonic support. A *ten.* (tension) marking is placed above the middle staff.

ՎԱՐԺՈՒՅՈՒՆ

Գտնել և ցույց տալ ստեղնաշարի վրա բոլոր «սոլ» ստեղները:

↑
ՍՈԼ

Աջ ձեռք

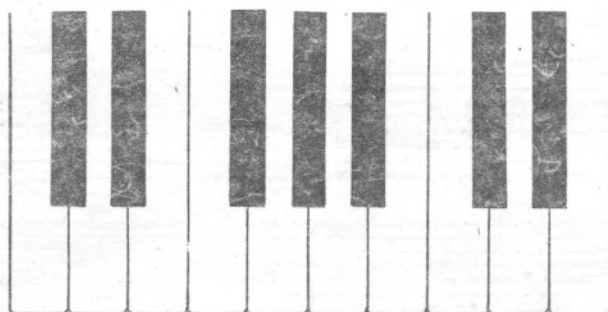
Ձախ ձեռք

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԵՐԳ АРМЯНСКАЯ НАРОДНАЯ ПЕСНЯ

Andante

Վ. Վ. ՈՒՄՐ-ՇԱՏ
B. B. УМР-ШАТ

ՎԱՐԺՈՒՅՈՒՆ

Գտնել և ցույց տալ ստեղնաշարի վրա բոլոր «մի» և «լյա» ստեղները:

↑
ՄԻ

↑
ԼՅԱ

Աջ ձեռք

Ձախ ձեռք

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ

ԿԱՐԻՆԵԻ ՊԱՐԸ
ТАНЕЦ КАРИНЭ

Allegretto grazioso

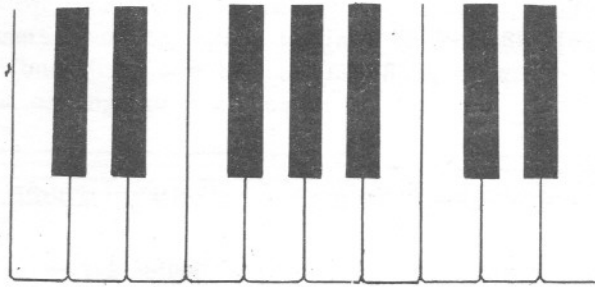
Ս. ԲԱՐՆՈՒԴԱՐՅԱՆ
С. БАРХУДАРЯН

Դ.

Ա.

p

ՎԱՐՃՈՒԹՅՈՒՆ

Գտնել և ցույց տալ ստեղծաշարի վրա բոլոր «մի» և «սի» ստեղծերը:

Մի

Մի

Աջ ձեռք

Ձախ ձեռք

ՎԱՐՃՈՒԹՅՈՒՆ

ԷՍ ԱՌՈՒՆ
РУЧЕЁК

Andante grazioso

ԿՈՄԻՏԱՍ
КОМИТАС

ս.

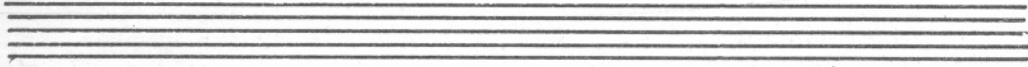
դ.

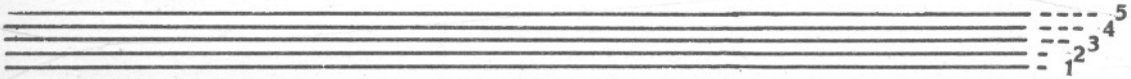

Երաժշտական հնչյունները գրի առնելու համար՝ գոյություն ունեն հատուկ նշաններ, որոնք կոչվում են նոտաներ (ձայնանիշներ):

Նոտաները գրի են առնվում հիմք զուգահեռ հորիզոնական գծերի վրա, որ կոչվում է հնգագիծ:

Հնգագծի գծերը և գծանիշերը հաշվում են վարից՝ վեր:

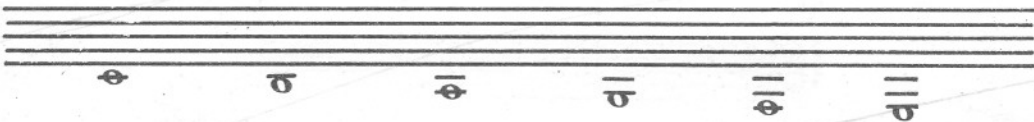
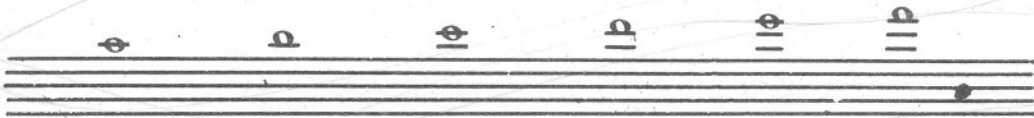
Նոտաները գրվում են ինչպես հնգագծի գծերի վրա, այնպես էլ գծանիշերում:

Հնգագծից վեր և վար կիրառվում են նաև օժանդակ փոքրիկ գծեր:

Նոտաները գրի են առնվում ինչպես օժանդակ գծերի վրա, այնպես էլ նրանցից վեր և վար:

Հնգագծից վեր գրվող օժանդակ գծերը հաշվում են վերընթաց կարգով, իսկ հնգագծից վար գրված օժանդակ գծերը՝ վարընթաց կարգով:

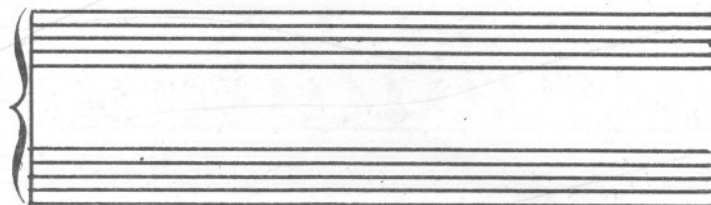
Որպեսզի հարմար լինի գրի առնել բոլոր բարձր և ցածր հնչյունները, գործածում են երկու հնգագիծ:

Վերևի հնգագծի վրա գրված նոտաները կատարվում են աջ ձեռքով, ներքևի հնգագծի վրա գրված նոտաները կատարվում են ձախ ձեռքով:

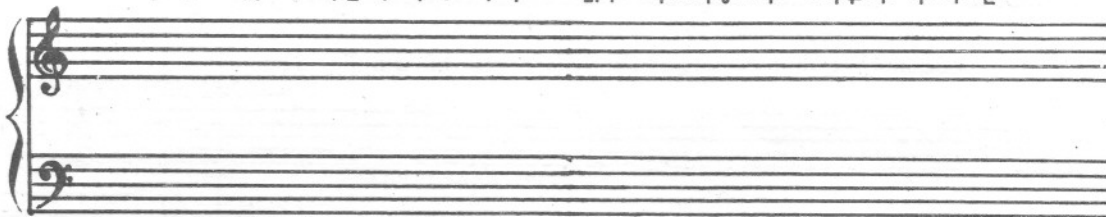
Երկու հնգագծերը միացվում են մեկ ընդհանուր գծով և ձևավոր փակագծով, որը կոչվում է ակոլադ:

Աջ ձեռք

Ձախ ձեռք

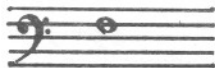
Հնգագծի վրա ձայների տեղը նիշտ որոշելու համար գործածվում են երկու հիմնական բանալիներ՝ սոլ-ի (ջութակի) և ֆա-ի (բասի): Բանալիները գրվում են հնգագծի սկզբում: Սոլ-ի բանալիի օգնությամբ գրի են առնվում ստեղնաշարի վերին կեսի հնչյունները, իսկ ֆա-ի բանալիի օգնությամբ՝ ներքևի կեսինը:

Սոլ-ի բանալին գրվում է հնգագծի երկրորդ գծի վրա և ցույց է տալիս առաջին օկտավայի սոլ նոտայի տեղը:

Ֆա-ի բանալին գրվում է հնգագծի չորրորդ գծի վրա և ցույց է տալիս փոքր օկտավայի ֆա նոտայի տեղը:

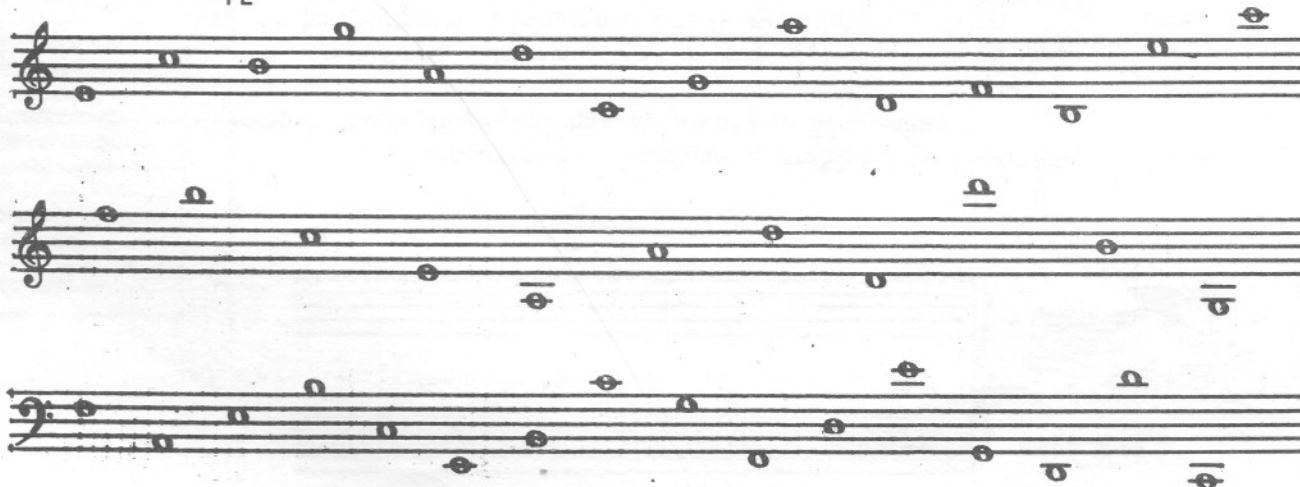

Երկու հնգագծերի միջև առաջին օժանդակ գծի վրա գրվում է առաջին օկտավայի դո նոտան, որը գտնվում է ստեղնաշարի մեջտեղում:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ

Կարդալ և ստեղնաշարի վրա ցույց տալ ստորև բերված նոտաները:

Երաժշտության մեջ գործածվող բոլոր հնչյունները (ամենացածրից մինչև ամենաբարձրը) պայմանական կերպով բաժանվում են երեք ծայնասահմանի (ռեգիստրի)՝ ստորին, միջին և վերին:

Հնչյունները բացի տարբեր բարձրությունից ունեն նաև տարբեր տևողություն:

Տևողությունը չափվում է ժամանակի համաչափ հատվածների հաշվարկումով: Որպես հաշվարկելու միավոր ընդունված է մեկ քառորդ տևողության նոտան:

ՔԱՌՈՐԴԱԿԱՆ (ՔԱՌՈՐԴ ՏԵՎՈՂՈՒԹՅԱՆ) ՆՈՏԱՆԵՐ

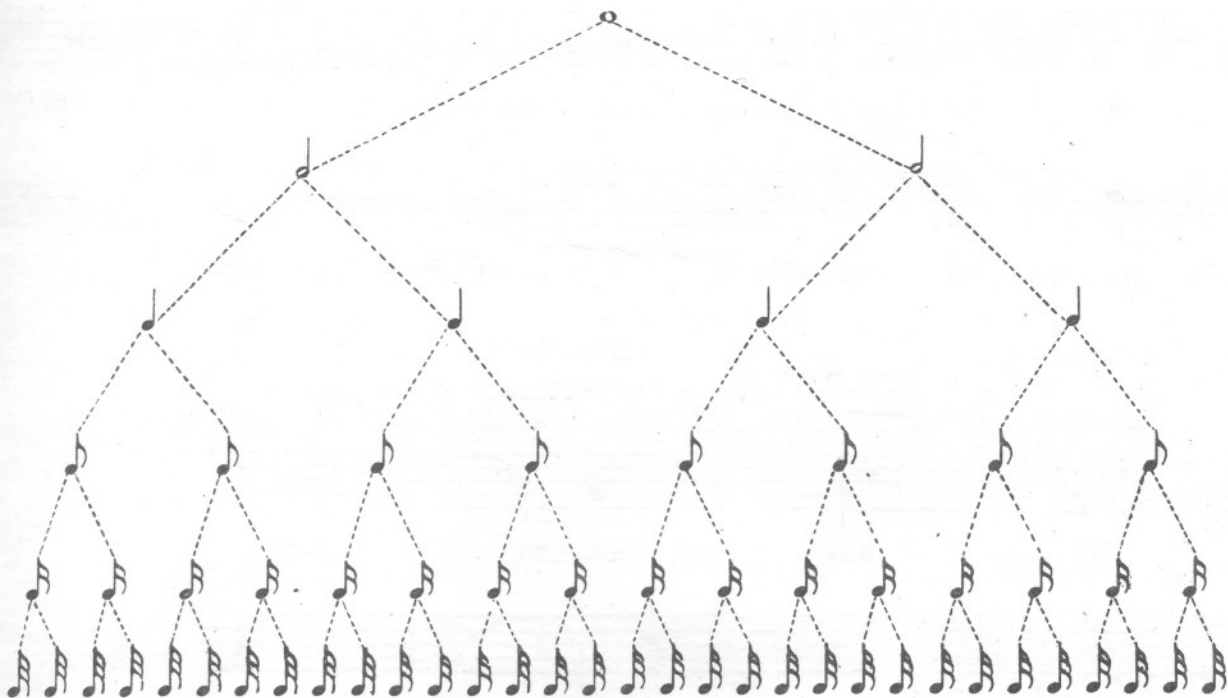
ԿԵՍ ՏԵՎՈՂՈՒԹՅԱՆ ՆՈՏԱՆԵՐ

ԱՍՔՈՂՋ ՏԵՎՈՂՈՒԹՅԱՆ ՆՈՏԱՆԵՐ

ՀՆՁՅՈՒՆՆԵՐԻ ՏԵՎՈՂՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐԱԲԵՐԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԱՂՅՈՒՍԱԿ

ՏԱՐԲԵՐ ԶԱՓԵՐԻ ՕՐԻՆԱԿՆԵՐ

ԵՐԳ
ПЕСЕНКА

Ս. ԳԱԼԻԿՅԱՆ
С. ГАЛИКЯН

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԵՐԳ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԵՐԳ

Խոսք՝ Հ. ԱՂԱԲԱԲԻ
Слова А. АГАБАБА

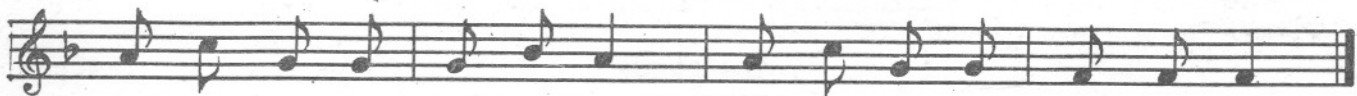
ԱՆԲԱՆՏ ՓԻՍՈՂ БЕДНАЯ КОШКА

Երաժշտություն՝ Վ. Ա. ՌԻՄՏՆԱՏԻ
Музыка В. А. УМР-ШАТА

Moderato

Փի - սոն, փի - սոն փափ-կա - մազ, տա - ցից փա-խալ վա - զե - վազ.

չու - զեց մըտ - ցել ամ - բա - ըլ՝ հետ - քից հա - սալ Ջամ - բա - ըլ:

Allegro

ՏՈՆԱԾԱՌ ЕЛОЧКА

Երաժշտություն՝ Մ. ՄԻՐՋԱՅԱՆԻ
Музыка М. МИРЗАЯНА

Տո - ցա - ծառ, ջան, տո - ցա - ծառ,

ից, սի - ըռն ես ու պալ - ծառ,

ԼԵՆԻՆ

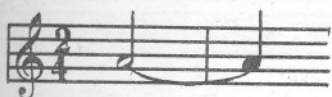
ЛЕНИН

Խոսք՝ Ն. ԶԱՐԳԱՆԻ

Երաժշտություն՝ Դ. ՂԱԶԱՐՅԱՆԻ
Музыка Д. КАЗАРЯНА

Լե - նին դու կյանք ես հա - րա - կեզ, դու պատ-մու-թյունն ես մարդ-կա - յին,
որ շա-ռա-չում է հորդ գե - տի պես դե - պի օվ-կիանն ա պա - գա - յի

Այս ճշանը կոչվում է լիգա (կապ): Երբ լիգան միացնում, կապում է իրար կից երկու միևնույն բարձրության նոտաներ, ապա դրանցից երկրորդը չի կրկնվում, այլ գումարվում է առաջինին: Այսպիսով երկու նոտաներից ստացվում է մեկը, որի տևողությունը հավասար է առաջին և երկրորդ նոտաների տևողությունների գումարին:

«Լյա» նոտայի տևողությունը երեք քառորդ է $\frac{3}{4}$

«Լյա» նոտայի տևողությունը չորս քառորդ է $\frac{4}{4}$

Նոտայի տևողությունը կիսով չափ ավելանում է, երբ նրա աջ կողմում դրված է լինում կետ:

$$\text{dotted quarter} = \text{quarter} + \text{eighth} = \frac{3}{4}$$

$$\text{dotted half} = \text{half} + \text{quarter} = \frac{3}{2}$$

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ

Աջ ձեռք

Ձախ ձեռք

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԵՐԳ
 АРМЯНСКАЯ НАРОДНАЯ ПЕСНЯ

Վ. Վ. ՈՒՄՐ-ՇԱՏ
 В. В. УМР-ШАТ

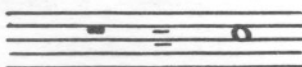
u. Andante

Այս պիեսը նվագելիս պետք է հետևել, որպեսզի մեղեդին մի ձեռքից մյուսին անցնելիս հնչումը չընդհատվի:

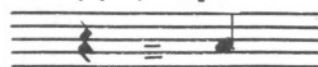
ՊԱՌԻՋԱ

Երաժշտության մեջ դադարի ճշանդ կոչվում է պաուզա: Պաուզաների տևողությունը չափվում է ճիշտ այնպես, ինչպես նոտաների տևողությունը:

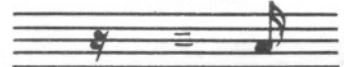
Ամբողջ պաուզա

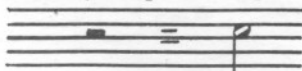
Քառորդ պաուզա

տասնվեցերորդական

Կես պաուզա

ութերորդական

ՏԵՄՊ

Երաժշտական ստեղծագործության կատարման արագությունը կոչվում է տեմպ: Որևէ ստեղծագործության տեմպը կախված է նրա բնույթից: Տեմպերը լինում են դանդաղ, չափավոր և արագ: Նրանց հիմնական տեսակներն են.

Դանդաղ	[	Լարգո	]	Չափավոր	[	Անդանտե	]	Արագ	[	Ալեգրո	]
		Լենտո				Անդանտինո				Ալեգրետո	
		Ադաջիո				Մոդերատո				Վիվո	
		Լարգետո								Վիվաչե	
									Պրեստո		
									Պրեստիսիմո		

Տեմպը նշվում է ստեղծագործության առաջին տակտի վերին մասում:

ձգգրիտ տեմպը ցույց է տրվում հատուկ գործիքի օգնությամբ, որը կոչվում է մետրոնոմ (չափահար):

ՊԱՊԱՐ

ПА—ПАР

Allegretto

Վ. Ա. ՈՒՄՐ-ՇԱՏ
B. A. YMP-ՊԱՐ

Ուշադրությամբ հետևել, որպեսզի բոլոր քառորդական նոտաները հնչեն հստակ, պարզորոշ և համաչափ:

ԷՏՅՈՒԴ

ЭТЮД

Andante

Վ. Վ. ՈՒՄՐ-ՇԱՏ
B. B. YMP-ՊԱՐ

ԼԵԳԱՏՈ

Լիգայով միավորված նոտաները պետք է նվագել կապակցված, այնպես, որ հնչյունները սահուն հաջորդեն միմյանց:

Լեգատո նվագելիս մատները պետք է հատկապես լավ զգան ըստեղները. մի ստեղնից սահուն անցնելով մյուսին:

Այն նոտաները, որոնք լիգայով չեն միացված, մեծ մասամբ կատարվում են non legato (նոն Լեգատո), ոչ կապակցված, ոչ Լեգատո.

Երբեմն լիգայի նշանը չի դրվում, այլ դրա փոխարեն գրվում է legato (Լեգատո):

Աջ ձեռք

Ձախ ձեռք

ՀԱՄԲԱՐՑՈՒՄ ՅԱՅԼԱ

АМБАРЦУМ ЯЙЛА

«Անուշ» օպերայից Из оперы «Ануш»

Ա. ՏԻԳՐԱՆՅԱՆ

А. ТИГРАНЯН

Moderato

Այս պիեսը միաժամանակ երկու ձեռքով նվագելու համար է և աշակերտին ընտելացնում է ձեռքերի շարժման նոր ձևերին:

Պետք է հետևել, որ աշակերտի ձեռքերում ձգվածություն չլինի. ցանկալի է այս պիեսն անցնել նախ՝ առանձին, ապա՝ երկու ձեռքով միասին:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՓՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԵՐԳ

АРМЯНСКАЯ НАРОДНАЯ ПЕСНЯ

Վ. Վ. ՈՒՄՐ-ՇԱՍ

В. В. УМР-ШАТ

Tranquillo

Այս պիեսում ուշադրություն դարձնել աջ և ձախ ձեռքերի տարբեր շարժումների վրա. աջ ձեռքը նվագում է կապակցված, ձախը՝ ամբողջ ձեռքի (ուսից սկսած) վերից վար շարժումով: Երգային և պարզ մեղեդին պետք է զուգակցվի թեթև ու պարզ նվագակցությամբ:

ՍՏԱԿԱՏՈ

Բացի լեգատոյից և ճոճ լեգատոյից կիրառվում է նաև կատարման մի այլ ձև, որը կոչվում է ստակատո:

Ստակատոն նշվում է կետով, որը դրվում է նոտայից վեր կամ վար, ցույց տալով, որ հնչյունը պետք է կատարել կարճ, կտրուկ, թեթև և սուր:

Ստակատոն կիսով չափ կրճատում է նոտայի տևողությունը:

Երբեմն ստակատոի նշանը՝ կետը չի դրվում, այլ փոխարենը գրվում է stacato: Այդ դեպքում տվյալ հատվածի բոլոր հնչյունները կատարվում են կտրուկ:

Ստակատոն կատարվում է առավելապես ամբողջ ձեռքի մասնակցությամբ: Մատը դիպչելով ստեղնին անմիջապես պետք է թողնի այն: Ստակատո նվագելիս անհրաժեշտ է խուսափել դաստակի շարժումներից, ձեռքը լարելուց, որի հետևանքով կարող են առաջանալ մասնագիտական հիվանդություններ:

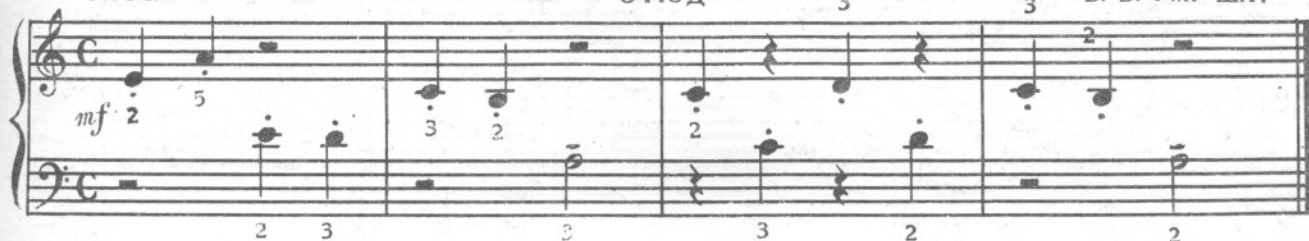
Moderato

ԼԵԳԱՏՈ, ՍՏԱԿԱՏՈ
ЛЕГАТО, СТАККАТОԱ. ԱՆԱՆՅԱՆ
А. АНАНЬЯН

Allegretto

ԱՆԻՄԱՆ ՓԻՍՈՆ
НЕСЧАСТНЫЙ КОТЁНОКՎ. Ա. ՌԻՄՆ-ՇԱՏ
В. А. УМР-ШАТ

Moderato

ԷՏՅՈՒԴ
ЭТЮДՎ. Վ. ՌԻՄՆ-ՇԱՏ
В. В. УМР-ШАТ

Moderato

ԱՆՁՐԵՎ
ДОЖДИКՄ. ՄԻՐԶԱՅԱՆ
М. МИРЗАЯН

Աճճ-րեվ, աճճ-րեվ ցած ա - րի, բըս- ցուր ցո - րեց ու գա - րի:

p staccato

Moderato

ՊԻՈՆԵՐ ՄՈՍԻ
ПИОНЕР МОСИՄ. ՄԻՐԶԱՅԱՆ
М. МИРЗАЯН

Պի - ո - ներ է մեր Մո - սից, կար-միր վըզ - կա - պը վը - զից

mf marc.

ման է գա - լիս քա - ջի պես, հա - մար - ծակ ու ժըպ - տե - րես:

ՍԱՐԻ ԼԱՆՋԸ

Ժողովրդական
СКЛОН ГОРЫ
НароднаяՎ. Վ. ՌԻՄՆ-ՇԱՍ
В. В. УМР-ШАТ

Allegro moderato

mf

ՓԻՍԻԿ-ՓԻՍԻԿ

КОТИК—КОТИК

Ա. ՄԱՆՈՒԿՅԱՆ
A. MANUKYAN

Moderato

Փի - սիկ. փի - սիկ. չալ պո - չիկ. սի - թուճ ճու - տիկ, խու - ճու - ճիկ,

The first system of musical notation for 'Փիսիկ-Փիսիկ' is in 2/4 time. It features a treble and bass staff. The treble staff has a melody with eighth and quarter notes, and the bass staff has a simple accompaniment. The tempo is marked 'Moderato' and the dynamics 'mp'. Fingering numbers (3, 2, 4, 3) are placed above the notes in the treble staff.

Փի - սիկ. փի - սիկ շուտ ա - թի իմ Լու - սի - կիճ օ - թո - թի:

The second system of musical notation continues the melody and accompaniment. It includes the same instrumental parts with fingering numbers (2, 5, 3, 4, 1, 3) above the treble staff notes.

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ

УПРАЖНЕНИЕ

The first exercise is in common time (C). It consists of a treble and bass staff. The treble staff has a melody with eighth and quarter notes, and the bass staff has a simple accompaniment. Fingering numbers (1, 4, 1, 4, 4, 1, 4, 1) are placed above the treble staff notes.

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ

УПРАЖНЕНИЕ

The second exercise is in common time (C). It consists of a treble and bass staff. The treble staff has a melody with eighth and quarter notes, and the bass staff has a simple accompaniment. Fingering numbers (2, 4, 1, 4, 1) are placed above the treble staff notes.

The third exercise is in common time (C). It consists of a treble and bass staff. The treble staff has a melody with eighth and quarter notes, and the bass staff has a simple accompaniment. Fingering numbers (3, 1, 4, 3) are placed above the treble staff notes.

ԳԱՐՈՒՆ Է, ՍԻՐՈՒՆ Է

ВЕЧА КРАЧА

Allegretto

Ս. ԳԱԼԻԿՅԱՆ
С. ГАЛИКЯН

1 4 1 2 1 3 2 3

4 4 2 3 2 1

1 4 3 1 5 4 2 1 4 2

mf 2 3 1 3 4 p

mf p

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ

Աջ ձեռք

Ձախ ձեռք

1 5 1 5

ԼԵՆԻՆ ՊԱՊԻ ՍԱՆԻԿՆ ԵՄ

Я ВНУЧКА ЛЕНИНА

Մ. ՄԻՐԶԱՅԱՆ

М. МИРЗАЯН

Գն - րա զաճ - ցիկ

Մա - ցիկ

Եմ.

Լե - ցիկ

պա - պի

սա - ցիկ

Եմ.

Moderato assai

1 2 1

ԷՏՅՈՒՊ

ЭТЮД

Allegretto

Վ. Վ. ՈՒՍՏՐՇԱՍ

В. В. УСТУШАТ

ԸՆԻՆ ՊԱՊԻՆ
ДЕДУШКА ЛЕНИН

И. ФУЦРЧЗЦУ
С. ГАЛИКЯН

Andante

Andante

Op. 38, No. 1

S. Glinka

mp espressivo

2 5 1

3 1 2 1 3 3 1 2 3 1 3 1 3 2 1

2 3 1 2 1 5

ԻՄ ՍԻՐՈՒՆ ԵՅԳԻ
МОЙ КРАСИВЫЙ САД

В. ИБРАГИМОВ
М. МИРЗАЯН

Moderato

[illegible]

ԿԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ

Զախ ձեռք

1 2

5

ՎԱՐՓՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՈՅՆԱՐ

(Հողովրդական)
ОЙ—НАР
(Народная)

Գ. ՍԱՐԱԶՅԱՆ
Г. САРАДЖЯН

Andante

ՄԱՅԻՍ

МАЙ

Մ. ՄԻՐԶԱՅԱՆ
М. МИРЗАЯН

Tempo di valse

2 1 5 4 1

f *mp*

2 1 5 5 4

ԵՐԳ
ՔԵՇՅԱ

Andante cantabile

Վ. Վ. ՈՐԽՐ-ՇԱՍ
Բ. Բ. ՄՄՐ-ՍԻԱՏ

1 5 4 3 2 1 3 2

p legato *mp* *mf* *p*

1 5 1 2 1 1

3 3 3 4 3 3 3 3 2 1

3 1 2 3 1

3 2 1 5 1 2

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ

ԷՏՅՈՒՊ
ЭТЮД

Moderato

Վ. Վ. ՈՒՄՐ-ՇԱՏ
B. B. УМР-ШАТ

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ

Աջ ձեռք

ԱՇՈՒՆ
ОСЕНЬ

Andante

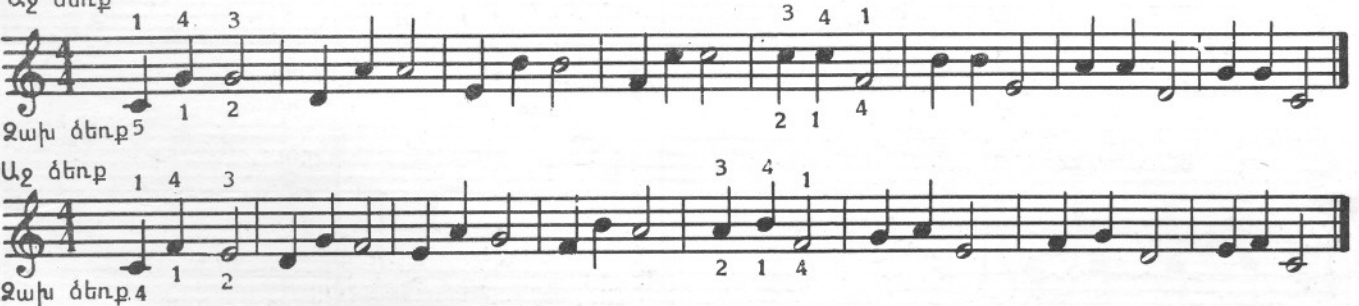
Ս. ԳԱԼԻԿՅԱՆ
С. ГАЛИКЯНԶՄԵՌ
ЗИМА

Tranquillo

Մ. ՄԻՐԶԱՅԱՆ
М. МИРЗАЯН

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ

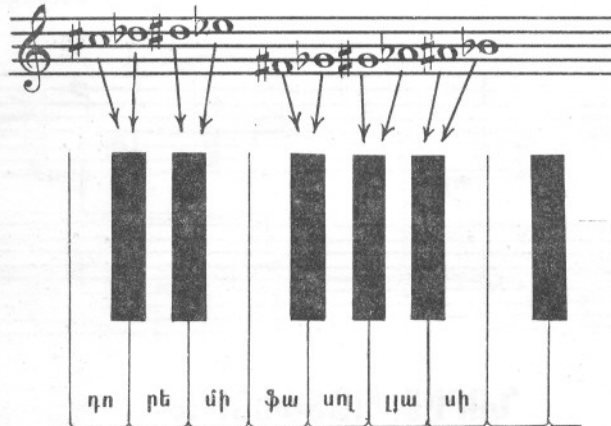
Աջ ձեռք

ՀՆՋՅՈՒՆՆԵՐԻ ԲԱՐՁՐՈՒԹՅԱՆ ՓՈՓՈԽՄԱՆ ՆՇԱՆՆԵՐ

(Ալտերացիայի ճշանցներ)

Դաշնամուրի ստեղնաշարի սև ստեղները ինքնուրույն անվանումներ չունեն: Նրանք անվանվում են սպիտակ ստեղների անուններով, ավելացնելով դիեզ կամ բեմոլ մասնիկները: Դիեզը և բեմոլը ունեն իրենց հատուկ ճշանցները, որոնք գրվում են նոտաների առջևում:

Եթե նոտայի առջև գրված է $\sharp$ (դիեզ), այդ դեպքում պետք է նվագել նոտային համապատասխանող ստեղներից աջ գտնվող հարևան ստեղները (կիսատոն վեր):

Եթե նոտայի առջև գրված է $\flat$ (բեմոլ), այդ դեպքում պետք է նվագել նոտային համապատասխանող ստեղներից ձախ գտնվող հարևան ստեղը (կիսատոն վար):

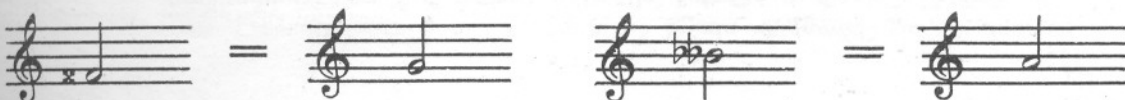
Բացի դիեզից և բեմոլից, գործածվում է նաև բեկար ճշանց, որը վերացնում է իրենից առաջ դրված բարձրացման կամ իջեցման ճշանցների գործողությունը:

Նոտաների առջևում դրված ճշանցները ուժի մեջ են միայն մեկ տակտի սահմաններում, նույն օկտավայում:

Եթե նոտայի առջև դրված է դուբլ դիեզ ($\times$), այդ դեպքում նոտան պետք է նվագել երկու կիսատոն կամ մեկ ամբողջ տոն բարձր:

Եթե նոտայի առջև դրված է դուբլ բեմոլ ($\flat\flat$), այդ դեպքում նոտան պետք է նվագել երկու կիսատոն կամ մեկ ամբողջ տոն ցածր:

ԺՎԻ СВИРЕЛЬ

Ռ. ՄԵԼԻԻՔՅԱՆ
Р. МЕЛИКЯН

Andante

2 4 3 4 3 3 2 1

p *cresc.* *mf* *dim.* *p*

2 1

p *cresc.* *mf* *dim.* *poco rit.* *p*

2 1

ՆՈՐԻՑ ՊԱՏՈՒՅԻՆ ОПЯТЬ НАКАЗАЛИ

ՅՈՒ. ԿՈՇԺԱՅԱՆ
Ю. КОКЖАЯН

Andantino

2 1 3 1 5 2 1 2 3 2 4 2

p dolce

2 4 3 4 1 5 2 4 3 2 4 3

mf

1

p

3 4 2 3 2 4 3 4 2 3 4

Մեղեդիին պետք է նվագել երգային լեգատոյով և ճշտորեն կա - տարել նշված լիգաները, որոնք ցույց են տալիս ֆրազավորում:

ԷՏՅՈՒՊ ЭТЮД

Վ. Վ. ՈՒՄՐ-ՇԱՏ
В. В. УМР-ШАТ

Allegretto

First system: *p* *mf* *p* *mf*

Second system: *f* *mp* *mf* *p*

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻԿՆԵՐԻ ՔԱՅԼԵՐԳ МАРШ ОКТЯБРЯТ

Գ. ՍԱՐԱԶՅԱՆ
Г. САРАДЖЯН

Tempo di marcia

First system: *f* *energico*

«Հոկտեմբերիկների քայլերգ» պիեսը պետք է նվագել հստակ, պարզորոշ, ռիթմիկ և աշխույժ թափով, օգտագործելով ձեռքի՝ ուսից սկսվող շարժումներ:

Ինչպես ամեն մի քայլերգում, այստեղ ևս յուրաքանչյուր տակտի առաջին՝ ուժեղ մասը պետք է հնչի որոշ չափով շեշտված, մյուսներից ավելի որոշակի:

ԱՐԵՎԸ ԾԱԾԿՎԵՑ
СОЛНЫШКО СКРЫЛОСЬ

ՅՈՒ. ԿՈԿՃԱՅԱՆ
Ю. КОКЖАЯН

Allegretto

Ю. КОЖАЯН

p

Moderato

rit.

sub p

1 5 1 3 2 4 1 3 2 4 1

3 1 3 2 4 5 1 4 3 2 4 1

2 4 1 3 2 4 1 3 2 4 1

5 1 2 1 5 2 4 1

Այս պիեսն աշակերտին ծանոթացնում է իմիտացիայի (նմանակման) ամենապարզ ձևին: Պետք է կատարել սահուն շարժումով և փափուկ:

ԿԱՔԱՎ
КУРОПАТКА

Վ. ՏԻԳՐԱՆՅԱՆ
В. ТИГРАНЯН

Allegretto

Եկե՛ք
սիրելու
ուրախ
բայեր

Մ. Մ. Մ.

ՏԻՈՒՐ ԵՐԳ ГРУСТНАЯ ПЕСЕНКА

Վ. Վ. ՈՒՄՐ-ՇԱՏ
В. В. УМР-ШАТ

Moderato

p cantabile

mf

p

poco rit.

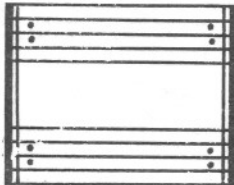
pp

ԱՆՏՐԱՄԱԴԻՐ

НЕВАЖНОЕ НАСТРОЕНИЕ

ՅՈՒ. ԿՈԿԺԱՅԱՆ
Ю. КОКЖАЯН

Moderato cantabile

ԿՐԿՆՈՒԹՅԱՆ ՆՇԱՆՆԵՐ

Կրկնությամբ ճշանդ կոչվում է ռեպրիզ: Կրկնվող հատվածի երկու կողմից դրվում է ռեպրիզի ճշանդ:

ՊԻԵՍ

ПЬЕСА

ԱԼ. ԱՆԱՆՅԱՆ
АЛ. АНАНЯН

Moderato

Այս պիեսի կարճ ֆրագմենտը պետք է նվագել ձեռքի ազատ շար- 5
ժումներով: Վերջին նոտաների տևողությունը չերկարացնել:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԵՐԳ

АРМЯНСКАЯ НАРОДНАЯ ПЕСНЯ

Գ. ՍԱՐԱԶՅԱՆ
Г. САРАДЖЯН

Moderato

Այս պիեսի բնորոշ առանձնահատկությունն այն է, որ աջ ձեռքի երգային մեղեդին զուգակցվում է ձախ:

ՓԱՅԼԵՐԳ

МАРШ

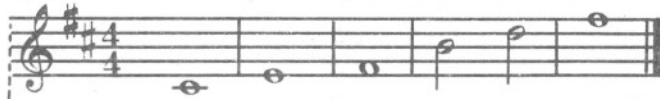
Գ. ԶԹՅԱՆ
Г. ЧИТЧЯН

Allegro energico

ԲԱՆԱԼԻ ՆՇԱՆՆԵՐ

Բանալի մոտ դրված նշանները՝ դիեզները կամ բեմոլները պահպանում են իրենց նշանակությունը ամբողջ ստեղծագործության ընթացքում:

գրվում է

կատարվում է

գրվում է

կատարվում է

ՄԱՃՈՐ
МАЖОР

Moderato

ԱԼ. ԱՆԱՆՅԱՆ
АЛ. АНАНЬЯНՄԻՆՈՐ
МИНОР

Moderato

ԱԼ. ԱՆԱՆՅԱՆ
АЛ. АНАНЬЯН

Միատեսակ մեղեդի ունեցող այս երկու պիեսներից մեկը գրված է մաժոր լադում, մյուսը՝ մինոր լադում:

ԳԱՐՈՒՆԸ BECHA

Allegretto

Ա. ՏԵՐ-ՂԵՎՈՆԴՅԱՆ
А. ТЕР-ГЕВОНДЯН

ՖԵՐՄԱՍԱ

Հնչյունների տևողությունը կարելի է երկարացնել անորոշ ժամանակով, մոտավորապես մեկ և կեսից մինչև երկու անգամ. կիրառելով ֆերմատա նշանը, որը գրվում է նոտայից վեր կամ վար. հետևյալ ձևով. ☺ ☹

Երբեմն ֆերմատան գրվում է նաև պաուզայի կամ տակտի գծի վրա, առաջացնելով յուրահատուկ կանգառ շարժման մեջ:

ՌԻՐԱՆ ՊԱՐ ВЕСЕЛЫЙ ТАНЕЦ

Ա. ՄԱՆՆՈՒԿՅԱՆ
А. МАНУКЯН

Allegro giocoso

p

f(p)

mf

f

Poco meno

a tempo

p dolce

f risoluto

senza rit.

ԾԱՓԻԿ, ԾԱՓԻԿ

ЛАДУШКИ

Allegretto

Ռ. ՄԵԼԻԿՅԱՆ
P. МЕЛИКЯН

The musical score is written for piano in G major (one sharp) and common time (C). It consists of five systems of staves.

- System 1:** Starts with a piano (*p*) dynamic and a *quasi staccato* marking. The right hand has a melody with fingerings 1, 4, 1, 3. The left hand has a bass line with fingerings 5, 1, 5, 1, 3.
- System 2:** The right hand continues with fingerings 5, 1, 2, 5, 3, 1, 2. The left hand has fingerings 4, 1, 4, 1, 5, 2, 4, 1.
- System 3:** The right hand has a melody with a piano (*p*) dynamic. The left hand has a bass line.
- System 4:** Features a *crescendo* marking. The right hand has a melody with a slur. The left hand has a bass line with a slur.
- System 5:** Ends with a *poco rit.* (poco ritardando) marking and a piano (*p*) dynamic. The right hand has a melody with fingerings 1, 5, 3, 1, 4, 2, 4, 2, 1. The left hand has fingerings 1, 4, 3, 1, 2, 4, 1, 5.

ՊԱՐՏԵՂՈՒՄ
В САДИКЕ

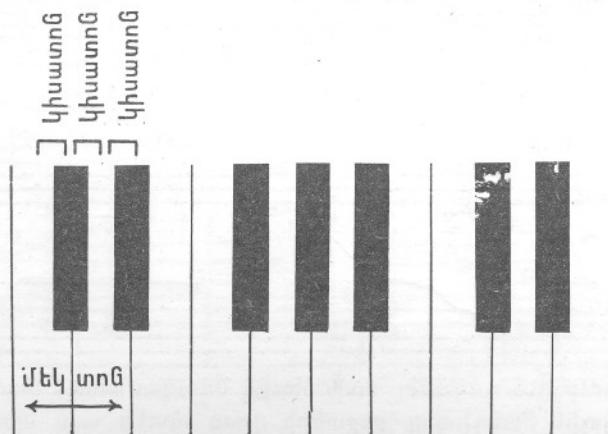
Վ. Վ. ՈՒՄՐ-ՇԱՍ
В. В. УМР-ШАТ

Moderato

ՏՈՆ ԵՎ ԿԻՍԱՏՈՆ

Երկու հարևան հնչյունների միջև ընկած տարածությունը կազմում է կիսատոն:

Դաշնամուրի վրա կիսատոնը ընկած է երկու հարևան ստեղների միջև:

ԻՄ ՏԻԿՆԻԿԸ МОЯ КУКЛА

Allegro

ԱԼ. ԱՆԱՆՅԱՆ
ԱԼ. ԱՆԱՆԻ

ՎԵՐՋԱՎՈՐՈՒԹՅԱՆ ՆՇԱՆ

Երբ ստեղծագործության մի հատվածը ենթակա է կրկնության, բայց տարբեր վերջավորություններով, հորիզոնական ուղիղ փակագծով ցույց են տալիս 1-ին և 2-րդ վերջավորությունը:

Նվագելիս, առաջին անգամ կատարվում են 1-ին փակագծում ընդգրկված տակտերը, իսկ երկրորդ անգամ այդ տակտերը բաց են թողնվում և կատարվում են 2-րդ փակագծում ընդգրկված տակտերը:

1. 2.

ՉԵՄ ԿՐՆԱ

Հայկական ժողովրդական երգ
ЧЕМ КРНА

Армянская народная песня

Ե. ԽՈՍՐՈՎՅԱՆ
Е. ХОСРОВЯН

Delicato

Ուշադրություն դարձնել ծախ ձեռքի նվագամասում տակտերի երկրորդ քառորդին հանդիպող շեշտերի վրա, որոնք այս պիեսի ուղիղ բնորոշ առանձնահատկություններն են:

ԱՇՈՒՆ ОСЕНЬ

Moderato

Ա. ԱՆԱՆՅԱՆ
А. АНАНЯН

1 3 2 4

f

2 2 2 1 3 1 4

1 3 2 1. 4 2 5 2. 2

3 1 4 1 4

Նոտայից վեր դրված փոքրիկ գծիկը ($\bar{\text{P}} \text{ } \underline{\text{P}}$) ցույց է տալիս, որ այդ հնչյունին պետք է առանձնակի նշանակություն տալ՝ փափուկ շեշտելով:

ՊԱՊԻ, ՏԱՏԻ, ՉԱԼ ՀԱՎԻԿ ДЕДУШКА, БАБУШКА, ПЕСТРАЯ КУРОЧКА

Moderato

Ա. ՄԱՆՈՒԿՅԱՆ
А. МАНУКЯН

2 3 4 3 2 1

p

3 2 3 2 3 1

4 1 3 4 1 3 2 1

2 3 2

p cresc. poco a poco

mf

p

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԵՐԳ
 АРМЯНСКАЯ НАРОДНАЯ ПЕСНЯ

Moderato cantabile

Վ. Վ. ՈՒՄՐ-ՇԱՍ
 В. В. УМР-ШАТ

p

f

poco a poco dim

poco rit.

p

Այս պիեսը պետք է նվագել վայելուչ, նկուն, երկուսկան տակտերով միավորելով ֆրագմենտը:

ԵԿԵՔ, ԵՐԵՆԵՔ

ИДИТЕ РЕБЯТА

Դ. ՂԱԶԱՐՅԱՆ
Դ. ԿԱԶԱՐՅԱՆ

Allegretto

ՎՐԱՐ ՎՐԱՐ

КРУГОВОЙ ТАНЕЦ

Գ. ԶԹՅԱՆ
Գ. ՇԻՏՅԱՆ

Allegretto

First system of piano music. The treble staff begins with a forte (*f*) dynamic and a *più f* marking. The bass staff has a piano (*p*) dynamic. Dynamics change to *pp* (pianissimo) in the final measures. Fingerings are indicated by numbers 1-5. A *rit.* (ritardando) marking is present in the final measure of the treble staff.

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԵՐԳ
НАРОДНАЯ ПЕСНЯ

Moderato

Գ. ՍԱՐԱԶՅԱՆ
Г. САРАДЖЯН

Second system of piano music. The treble staff starts with a piano (*p*) dynamic and changes to *mf* (mezzo-forte). The bass staff remains at *p*. Dynamics change to *pp* in the final measures. Fingerings are indicated by numbers 1-5. The piece concludes with a *pp* dynamic.

ԽՆԿԻ ԾԱՌ

(Հայկական ժողովրդական երգ)

ХНКИ ЦАР

(Армянская народная песня)

Վ. Վ. ՈՒՄՐ-ՇԱՏ

В. В. УМР-ШАТ

Moderato

The image shows a musical score for the song "The Rose Tree". The score is written for a piano and voice. The piano part is in the lower system, and the voice part is in the upper system. The key signature is one sharp (F#), and the time signature is 4/4. The piano part features a melody in the right hand and a bass line in the left hand. The voice part has a single melodic line. The score includes various musical notations such as notes, rests, and dynamic markings like *mp* (mezzo-piano). The lyrics "The Rose Tree" are written below the piano part. The score is divided into two systems, each with four measures. The first system ends with a double bar line and repeat dots. The second system also ends with a double bar line and repeat dots. The piano part includes fingerings (1-5) and dynamic markings (mp). The voice part includes lyrics and a final cadence.

Ձախ ձեռքը պետք է Գվագի փափուկ, մի փոքր ընդգծելով տակ-
տերի առաջին մասը: Հատուկ ուշադրություն դարձնել աջ ձեռքի մե-
ղեղու արտահայտիչ երգային կատարմանը:

ՈՒՐԱՆԻ ԵՐԳ

ВЕСЕЛАЯ ПЕСНЯ

Է. ՓԱՇԽՆՅԱՆ

Э. ПАШИНЯН

Allegretto

ՈՏՆԱԿ (ՊԵՂԱԼ)

Ոտնակի գործածումը հարստացնում է դաշնամուրի արտահայտչական հնարավորությունները:

Աջ ոտնակի օգնությամբ երկարացվում է դաշնամուրի հնչյունը, ստացվում է գունեղ, վառ հնչողություն:

Աջ ոտնակը պետք է կիրառել զգուշությամբ. հնչյունների անխմաստ կուտակումից խուսափելու համար:

Ոտնակը կիրառելիս ոտքի կրունկը պետք է հենվի հատակին, իսկ ոտնաթաթը սեղմի ոտնակի ծայրը: Ոտնակը պետք է սեղմել զգուշ սահուն, խուսափելով կտրուկ շարժումից:

Ped. կամ ped. նշանները ցույց են տալիս, որ պետք է սեղմել աջ ոտնակը, իսկ * նշանը՝ թողնել այն:

Այս նշանները գրվում են հնգագծի տակ:

Ոտնակը սեղմվում է կամ ստեղծի սեղմման հետ միաժամանակ կամ նրանից մի փոքր ուշացումով: Առաջին ձևը կոչվում է ուղղակի ոտնակ, իսկ երկրորդը՝ ուշացող:

Ջախ ոտնակի կիրառումը առաջացնում է խուլ, խորհրդավոր հնչողություն:

Ջախ ոտնակը սեղմելու համար օգտագործվում է una corda տերմինը, իսկ թողնելու համար՝ tre corde կամ senza sordini :

ԷՏՅՈՒԴ
ЭТЮД

Վ. Վ. ՈՒՄՐ-ՇԱՍ
B. B. УМР-ШАТ

Moderato

The musical score is written for piano and consists of two systems. The first system has a treble and bass staff with a grand staff bracket. The second system also has a treble and bass staff with a grand staff bracket. The music features various rhythmic patterns, including triplets and sixteenth notes. Pedal markings (Ped. and *) are placed below the staves. The tempo is marked 'Moderato'.

Այս էտյուդում օգտագործված է ուղիղ և ութմիկ պեդալ: Պետք է այն սեղմել և թողնել ճիշտ այնպես, ինչպես նշված է:

ԹՈՉՆԱԿ ПТИЧКА

Moderato

Վ. ՏԻԳՐԱՆՅԱՆ
В. ТИГРАНЯН

mp

f

mp

ՔՈՉԱՐԻ

(Հայկական ժողովրդական պար)
КОЧАРИ
(Армянский народный танец)Ե. ԽՈՍՐՈՎՅԱՆ
Е. ХОСРОВЯН

Allegretto

p

p

First system: Treble and bass staves. Dynamics: *f* (measures 1-2), *p* (measures 3-4). Fingerings: 1, 1, 4, 7.

Second system: Treble and bass staves. Dynamics: *f* (measures 1-2), *p* (measures 3-4). Fingerings: 5, 1.

Զախ ձեռքի նվագամասում ստակատոյով նշված հնչյունները պետք է նմանվեն ժողովրդական հարվածող գործիքների հնչմանը:

ՄԱՆՈՒԿՆ ՈՒ ՕԳԱՉՈՒՆ МАЛЬЧИК И ЛЁТЧИК

Ա. ՄԱՅԻՆՅԱՆ
А. МАИЛЯН

Allegretto

First system: Treble and bass staves. Dynamics: *mf*. Fingerings: 4, 4, 2, 3, 1, 3, 1, 2, 5, 3.

Second system: Treble and bass staves. Dynamics: *f*. Fingerings: 4, 3, 2, 1, 2, 3, 1, 3, 1, 1, 3, 2, 1, 3, 3.

Third system: Treble and bass staves. Dynamics: *p*. Fingerings: 2, 3, 2, 3, 1, 3, 1, 2, 1, 1.

Fourth system: Treble and bass staves. Dynamics: *f*. Marking: *poco rit.* Fingerings: 4, 3, 3.

ԿԱՆՈՆ КАНОН

Վ. ՏԻԳՐԱՆՅԱՆ
В. ТИГРАНЯН

Andantino

Կանոնը՝ անընդհատ նմանակում է, երբ մի ձեռքի նվագամասում շարադրված մեղեդին, որոշ ուշացումով, երևան է գալիս մյուս ձեռքի նվագամասում:

Այս օրինակում մեղեդին սկսվում է աջ ձեռքում, իսկ երկու տակտից հետո, մեկ օկտավա ցածր, սկսվում է ճիշտ նմանակումը ձախ ձեռքում:

ԹՈՉՈՒՆՆԵՐԸ ՀՅՈՒՐ ԵՆ ԵԿԵԼ ПТИЧКИ В ГОСТИ ПРИ ЛЕТЕЛИ

Ս. ԳԱԼԻԿՅԱՆ
С. ГАЛИКЯН

ԶԱՐԴԱՐԱՆՔԻ ՆՇԱՆՆԵՐ

Մեղեդու մեջ բացի հիմնական հնչյուններից հանդիպում են նաև օժանդակ հնչյուններ, որոնք կազմում են որոշակի բնույթի մեղեդային դարձվածքներ: Այդ դարձվածքները կոչվում են մելիզմներ կամ զարդարանքներ:

Մելիզմների տեսակներն են՝ ֆորշազը, մորդենտը, գրուպետոն, տրեյլը:

Ֆորշազները լինում են երկու տեսակ՝ կարճ և երկար: Գրվում են մանր նոտաներով, կարճ ֆորշազի նշանը վրայից գծվում է, երկար ֆորշազի նշանը չի գծվում:

Կարճ ֆորշազը կատարվում է արագ և առանց շեշտելու, նախորդ նոտայի տևողության հաշվին:

գրվում է

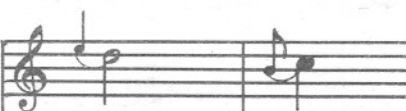

կատարվում է

Երկար ֆորշազը կատարվում է հաջորդ նոտայի տևողության հաշվին, սովորաբար վերցնելով նրա տևողության կեսը: Նա հիմնականում կիրառվել է մինչ 19-րդ դարի երաժշտության մեջ:

գրվում է

կատարվում է

Ֆորշազը կարող է կազմված լինել նաև մի քանի հնչյուններից:

գրվում է

կատարվում է

ՏՈՒՆԱԾԱՌ ЕЛКА

Allegretto

Մ. ՄԻՐՋԱՅԱՆ
М. МИРЗАЯН

8----- Այս ճշանդ, դրված ճոտաներից վերև, ցույց է տալիս, որ
ճրա տակ գրված հատվածը պետք է կատարել մեկ օկտավա բարձր:

Նույն ճշանդ, գրված ճոտաներից ցած՝ ցույց է տալիս, որ ճրանից
վեր գրված հատվածը պետք է կատարել մեկ օկտավա ցածր:

գրվում է

կատարվում է

գրվում է

կատարվում է

ԽՈՐԱՏԻԿ
 ХОРОТИК

Allegretto

Չ. ՏԻԳՐԱՆՅԱՆ
 В. ТИГРАНЯН

The musical score is written for piano and consists of four systems of music. The first system is marked 'p' and 'Allegretto'. The second system is marked 'mf accelerando'. The third system is marked 'a tempo' and 'p'. The fourth system is marked '1.' and '2.'.

System 1: Treble clef, 2/4 time. Notes: D4 (quarter), E4 (quarter), F#4 (quarter), G4 (quarter), A4 (quarter), B4 (quarter), C5 (quarter), D5 (quarter). Bass clef: D3 (half), F#3 (half). Dynamics: *p*. Tempo: *Allegretto*.

System 2: Treble clef, 2/4 time. Notes: D4 (quarter), E4 (quarter), F#4 (quarter), G4 (quarter), A4 (quarter), B4 (quarter), C5 (quarter), D5 (quarter). Bass clef: D3 (half), F#3 (half). Dynamics: *mf accelerando*.

System 3: Treble clef, 2/4 time. Notes: D4 (quarter), E4 (quarter), F#4 (quarter), G4 (quarter), A4 (quarter), B4 (quarter), C5 (quarter), D5 (quarter). Bass clef: D3 (half), F#3 (half). Dynamics: *a tempo*, *p*.

System 4: Treble clef, 2/4 time. Notes: D4 (quarter), E4 (quarter), F#4 (quarter), G4 (quarter), A4 (quarter), B4 (quarter), C5 (quarter), D5 (quarter). Bass clef: D3 (half), F#3 (half). Dynamics: *1.*, *2.*.

ԵՐԿԻՆՔՆ ԸՄՊԵԼ Ա
ТУЧИ НЕБО СКРЫЛИ

Գ. ՍԱՐԱԶՅԱՆ
Դ. ՏԱՐԱԶՅԱՆ

Allegretto dolce

p

mp

mf

mp

dim. poco a poco

p

ԶՈՒՆՆ ՈՒ ԿԱՏՈՒՆ

КОТ И ПЁС

Allegretto

Ս. ՄՈՒՐԱԴՅԱՆ
С. МУРАДЯН

a tempo

Meno mosso

ԳԵՏԱԿ

РУЧЕЁК

Allegretto

Է. ՓԱՇԻՆՅԱՆ
Э. ПАШИНЯН

ԷՏՅՈՒՊ

ЭТЮД

Վ. Վ. ՈՒՄՐ-ՇԱՍ
В. В. УМР-ШАТ

Allegro

Այս էտյուդի հիմնական խնդիրն է՝ ձեռքերի համաձայնեցման զարգացումը: Անհրաժեշտ է հետևել, որ մեղեդին սահուն անցնի մեկ ձեռքից մյուսին:

Ժողովրդական Պար

НАРОДНЫЙ ТАНЕЦ

Գ. ՍԱՐԱԶՅԱՆ
Դ. ՏԱՐԱԶՅԱՆ

Allegretto grazioso

The musical score is written for piano and bass. It begins with a treble clef and a key signature of one flat (B-flat major). The tempo is marked 'Allegretto grazioso'. The piece is composed of five systems of two staves each. The first system starts with a piano (*p*) dynamic. The second system introduces a mezzo-piano (*mp*) dynamic. The third system features a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The fourth system is marked *più f* (further forte). The fifth system concludes with a piano (*pp*) dynamic and the instruction 'dim. e poco a poco rit.' (diminuendo and a little bit of ritardando). The score includes numerous fingerings (1-5) and slurs to guide the performer. The piece ends with a double bar line.

ԿԱՐՄԻՐ ԶԻՆՎՈՐ
КРАСНЫЙ ВОИН

Tempo di marcia

Ռ. ՄԵԼԻԿՅԱՆ
Р. МЕЛИКЯН

The first system of musical notation is for a piano accompaniment in G major, 2/4 time. The right hand starts with a forte (f) dynamic and features a series of eighth-note patterns with fingerings 2, 1, 3, 3, 2, 2. The left hand has a steady eighth-note accompaniment with fingerings 3, 1, 4, 3, 1, 2, 4, 3.

The second system continues the piano accompaniment. The right hand has a melody with fingerings 1, 2, 1, 2, 1, 3, 2, 1, 2, 1, 2, 4, 1, 2, 1. The left hand has a steady eighth-note accompaniment with fingerings 1, 4, 1, 4, 1, 4, 1, 4, 1, 4. A crescendo line spans the middle of the system, leading to a forte (f) dynamic in the final measure.

The third system continues the piano accompaniment. The right hand has a melody with fingerings 1, 2, 1, 2, 1, 3, 2, 1, 2, 1, 2, 4, 1, 2, 1. The left hand has a steady eighth-note accompaniment with fingerings 1, 4, 1, 4, 1, 4, 1, 4, 1, 4. A crescendo line spans the middle of the system, leading to a forte (f) dynamic in the final measure.

The fourth system concludes the piano accompaniment. The right hand has a melody with fingerings 1, 2, 1, 2, 1, 3, 2, 1, 2, 1, 2, 4, 1, 2, 1. The left hand has a steady eighth-note accompaniment with fingerings 1, 4, 1, 4, 1, 4, 1, 4, 1, 4. A crescendo line spans the middle of the system, leading to a forte (f) dynamic in the final measure. The system ends with a decrescendo line and the markings 'poco rit.' and 'pp'.

First system of musical notation. The upper staff begins with a forte (*f*) dynamic and a first finger (1) fingering. The lower staff has a second finger (2) fingering. The system concludes with a piano (*p*) dynamic and a 'poco rit.' (poco ritardando) marking. Fingering numbers 1, 2, 3, 4, 5 are visible above and below the notes.

ՓՈՔՐԻԿ ՀՈՎԻՎԸ ПАСТУШОК

Andante

Ս. ՍԱՄՎԵԼՅԱՆ
С. САМВЕЛЯН

Second system of musical notation, marked Andante. The upper staff starts with a mezzo-piano (*mp*) dynamic and a first finger (1) fingering. The lower staff has a first finger (1) fingering. The system concludes with a piano (*p*) dynamic. Fingering numbers 1, 2, 3, 4, 5 are visible above and below the notes.

Third system of musical notation. The upper staff begins with a mezzo-forte (*mf*) dynamic and a first finger (1) fingering. The lower staff has a first finger (1) fingering. The system concludes with a mezzo-forte (*mf*) dynamic. Fingering numbers 1, 2, 3, 4, 5 are visible above and below the notes.

Fourth system of musical notation. The upper staff begins with a piano (*p*) dynamic and a first finger (1) fingering. The lower staff has a first finger (1) fingering. The system concludes with a piano (*p*) dynamic. Fingering numbers 1, 2, 3, 4, 5 are visible above and below the notes.

mf p

Allegro non troppo

f

f dim. rit. &

Tempo I

mp p

mf p

Այս պիեսն անցնելիս պետք է հանգամանորեն հետևել հնչման որակին: Երկու ձեռքերը պետք է հնչեն միանման դինամիկ և ռիթմիկ:

Օգտակար է ցան այս պիեսը սովորել ցախ՝ առանձին ձեռքերով, հետո՝ միասին, հիմնականում ուշադրություն դարձնելով ձախ ձեռքի մեղեդուն:

Մորդենտը կազմված է հիմնական հնչյունից, նրանից վեր կամ վար գտնվող հարևան օժանդակ հնչյունից և հիմնական հնչյունի կրկնությունից: Վերևի օժանդակ հնչյունով մորդենտը գրվում է այսպես՝ , ներքևի օժանդակ հնչյունով մորդենտը գրվում է նույն նշանով, վրայից գծված .

Մորդենտի նշանից վեր կամ վար, հաճախ հանդիպում են դիեզ, բեմոլ կամ բեկար նշանները, որոնք վերաբերում են մորդենտի օժանդակ հնչյունին:

ՋԵՆԴԳԾՎԱԾ ՄՈՐԴԵՆՏ

ԸՆԴԳԾՎԱԾ ՄՈՐԴԵՆՏ

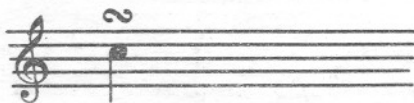

Բացի վերը դիտված պարզ ձևի մորդենտներից, հին դասական երաժշտության մեջ գործածված է նաև կրկնակի մորդենտ:

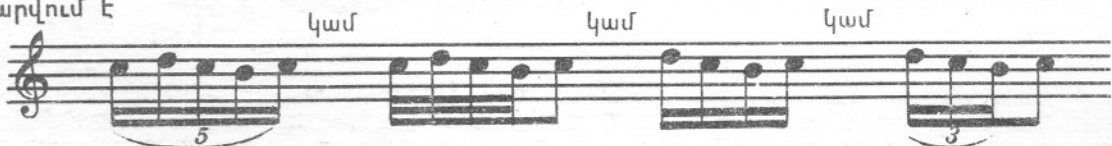
Գրուպետոն կազմված է չորս հնչյունների խմբից, որտեղ միմյանց են հաջորդում վերևի օժանդակ, հիմնական ներքևի օժանդակ և կրկին հիմնական հնչյունները:

Գրուպետոյի նշանից վեր կամ վար դրված խորմատիզմի նշանները վերաբերում են համապատասխանորեն վերևի կամ ներքևի օժանդակ հնչյունին:

գրվում է

կատարվում է

ԵՐԳ
ПЕСНЯ

Moderato

Վ. ՏԻԳՐԱՆՅԱՆ
В. ТИГРАНЯН

The musical score is written for piano and consists of four systems. The key signature is one sharp (F#), and the time signature is 2/4. The tempo is marked 'Moderato'. The first system begins with a piano (*p*) dynamic. The second system features a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The third system returns to piano (*p*). The fourth system concludes with a 'poco rit.' (poco ritardando) instruction. The notation includes treble and bass staves, clefs, key signatures, time signatures, dynamics, articulation marks, and fingerings.

ՅԱՏԿԱՊԱՐԱՆ ՏԿԱԿԱԼԿԱ

Ա. ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ
Ա. ХАЧАТУРЯН

Allegro ♩ = 144

The musical score is written for piano and right-hand parts. It is in G major (one sharp) and 2/4 time. The tempo is marked Allegro with a quarter note equal to 144 beats per minute. The score consists of five systems of music.

- System 1:** The piano part begins with a forte (*f*) dynamic. The right-hand part features a triplet of eighth notes, followed by a half note, and then a quarter note. The piano part has a steady eighth-note accompaniment.
- System 2:** The right-hand part has a triplet of eighth notes followed by a quarter note. The piano part continues with eighth notes. A mezzo-forte (*mf*) dynamic marking appears in the piano part.
- System 3:** The right-hand part has a triplet of eighth notes followed by a quarter note. The piano part has a steady eighth-note accompaniment.
- System 4:** The right-hand part has a triplet of eighth notes followed by a quarter note. The piano part has a steady eighth-note accompaniment. A crescendo (*cresc.*) marking appears in the piano part, followed by a forte (*f*) dynamic.
- System 5:** The right-hand part has a triplet of eighth notes followed by a quarter note. The piano part has a steady eighth-note accompaniment. A ritardando (*ritard.*) marking appears in the piano part. The piece ends with a final chord in the piano part.

ԳԱՐՆԱՆԱՅԻՆ ԱՆՁՐԵՎ

ВЕСЕННИЙ ДОЖДИЧЕК

Andantino $\text{♩} = 108$

Ս. ԲԱՐՍԵՆԻՔԱՆՅԱՆ
Ս. ԲԱՐԽՈՒԴԱՐՅԱՆ

The piano score is written for a single instrument in 3/4 time. The tempo is Andantino, with a quarter note equal to 108 beats per minute. The key signature is one flat (B-flat). The score is divided into five systems, each containing two staves (treble and bass clef). The dynamics are mezzo-forte (mf) and mezzo-piano (mp). The notation includes various musical symbols such as notes, rests, slurs, and fingerings (1-5). The first system starts with a mezzo-forte (mf) dynamic. The second system has a mezzo-piano (mp) dynamic. The third system returns to mezzo-forte (mf). The fourth system has a mezzo-piano (mp) dynamic. The fifth system returns to mezzo-forte (mf). The score includes various musical notations such as notes, rests, slurs, and fingerings (1-5).

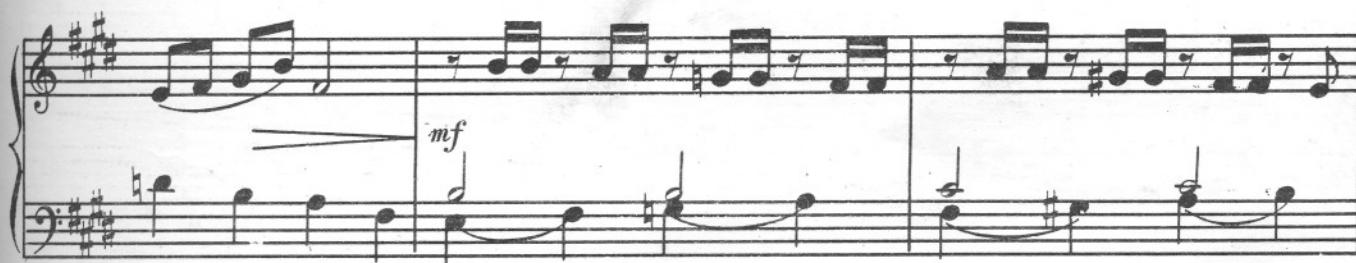
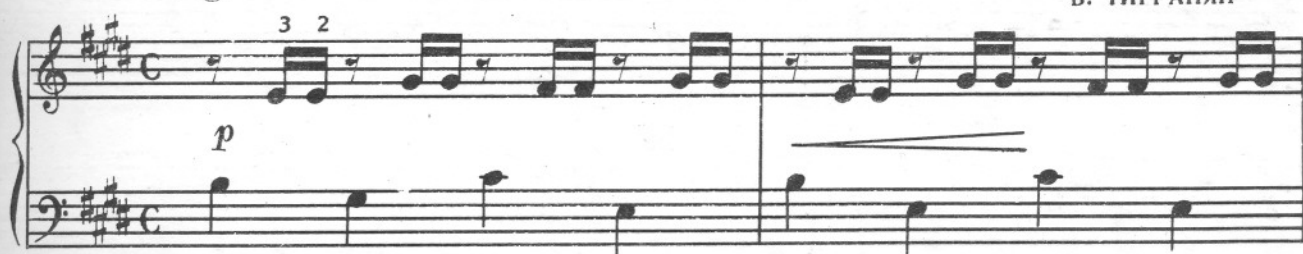
росо а росо rit.

Հորիչ ПЕРЕПЕЛКА

Allegretto

Վ. ՏԻԳՐԱՆՅԱՆ
В. ТИГРАНЯН

ՏԻԿՆԻԿԸ ՊԵՏԳ Է ՓՆԻ
КУКЛЕ НАДО СПАТЬ

Գ. ՍԱՐԱԶՅԱՆ
Դ. ՏԱՐԱԶՅԱՆ

Allegretto

The musical score is written for piano and consists of four systems. The key signature has two flats (B-flat major), and the time signature is 3/4. The tempo is marked 'Allegretto'. The first system begins with a piano (*p*) dynamic. The melody is primarily in the right hand, with some chords and single notes in the left hand. Fingerings are indicated by numbers 1-5 above or below notes. The second system continues the melody. The third system continues the melody. The fourth system is marked *mf* (mezzo-forte) and continues the melody. The score ends with a final chord in the right hand and a single note in the left hand.

First system of musical notation. The right hand features a melodic line with fingerings 2, 1, 2, 3, 2 and a dynamic marking *f*. The left hand provides a bass accompaniment with fingerings 2, 1, 5, 2, 3.

Second system of musical notation. The right hand continues the melodic line with a slur. The left hand has a fingered bass line starting with a '1' and includes a *ped.* (pedal) marking.

Third system of musical notation. The right hand has a slur over the first two measures. The left hand includes a *p* (piano) dynamic marking.

Fourth system of musical notation. The right hand features a slur. The left hand includes a *più p* (pianissimo) dynamic marking.

Fifth system of musical notation. The right hand includes a slur and a *ritard.* (ritardando) marking. The left hand includes a *pp* (pianissimo) dynamic marking and a fingered bass line ending with a '5' and a '1'.

ԱՐԱԿ ԴԵՊԻ ՖԻՆԻՇԵ СКОРЕЙ К ФИНИШУ

ՅՈՒ. ԿՈԿԺԱՅԱՆ
Ю. КОКЖАЯН

Allegretto

Allegro

p

poco a poco accelerando

f 1

simile

The musical score is written for piano and right-hand parts. It begins with a tempo of *Allegretto* and changes to *Allegro*. The key signature is one sharp (F#), and the time signature is 3/4. The score includes various musical notations such as slurs, ties, and fingerings. The dynamics range from *p* (piano) to *f* (forte). The piece includes various musical notations such as slurs, ties, and fingerings.

This page of musical notation, page 87, contains six systems of staves. The notation includes various musical elements such as notes, rests, fingerings, and dynamics.

System 1: The right hand features a descending scale (4, 3, 2, 1, 5) and a series of eighth notes. The left hand has a series of chords with fingerings 2 4, 1 3, 2 4, 1 3, and 1 3.

System 2: The right hand continues with a descending scale (3, 2, 1, 3, 2, 1, 2, 4, 1, 1) and a series of eighth notes. The left hand has a series of chords with fingerings 2 4, 1 3, 2 4, 2 4, and 1 3. A dynamic marking *sf* is present.

System 3: The right hand features a descending scale (4, 1, 2) and a series of eighth notes. The left hand has a series of chords with fingerings 2 4, 1 3, 2 4, 2 4, and 1 3. A dynamic marking *f* is present. The word *simile* is written above the right hand.

System 4: The right hand features a descending scale (4, 3, 2, 1, 5) and a series of eighth notes. The left hand has a series of chords with fingerings 2 4, 1 3, 2 4, 2 4, and 1 3.

System 5: The right hand features a descending scale (4, 3, 2, 1, 5) and a series of eighth notes. The left hand has a series of chords with fingerings 2 4, 1 3, 2 4, 2 4, and 1 3.

System 6: The right hand features a descending scale (4, 3, 2, 1, 5) and a series of eighth notes. The left hand has a series of chords with fingerings 2 4, 1 3, 2 4, 2 4, and 1 3. A dynamic marking *f* is present.

ԹՈՉՆԱԿԸ ՎԱՆՊԱԿՈՒՄ
ПТИЧКА В КЛЕТКЕ

Ч. УЦРԳՍՅԱՆ
В. САРКИСЯН

Allegretto dolente

The musical score for 'The Rose Tree' is presented in two systems. The first system consists of a single staff with a treble clef and a key signature of three sharps (F#, C#, G#). The melody begins with a repeat sign, followed by a series of eighth and sixteenth notes. A dynamic marking of *mf* (mezzo-forte) is placed below the staff. The second system continues the melody, featuring a repeat sign and a final cadence. The score is marked with various fingerings and articulations, including slurs and accents.

The musical score for 'The Rose Tree' is presented in two systems. The first system consists of a vocal line and a piano accompaniment. The vocal line is in treble clef with a key signature of three sharps (F#, C#, G#) and a common time signature (C). It begins with a whole note G#4, followed by a half note A#4, and then a series of eighth notes: B#4, A#4, G#4, F#4, E#4, D#4, C#4, and B#4. The piano accompaniment is in treble clef with the same key signature and time signature. It starts with a quarter rest, followed by a quarter note G#4, and then a series of eighth notes: A#4, B#4, A#4, G#4, F#4, E#4, D#4, and C#4. The second system continues the vocal line with a whole note G#4, followed by a half note A#4, and then a series of eighth notes: B#4, A#4, G#4, F#4, E#4, D#4, C#4, and B#4. The piano accompaniment continues with a quarter rest, followed by a quarter note G#4, and then a series of eighth notes: A#4, B#4, A#4, G#4, F#4, E#4, D#4, and C#4. The score is marked with a piano (p) dynamic and includes a first ending bracket.

4 3 2 1 1 5 3 2 3 1 2 4

poco rit. pp

Ա՜՛խ, Ի՜նչ ԼՆՎ Ե՛ն

АХ, КАК ХОРОШО

Andante

Ս. ՆԱՂԴՅԱՆ
С. НАГДЯН

The musical score is written for piano and consists of five systems. The tempo is marked 'Andante'. The key signature has one sharp (F#). The time signature is 3/4. The score includes various musical notations such as treble and bass staves, notes, rests, and fingerings. The dynamics are marked as *p* (piano), *mp* (mezzo-forte), *mf* (mezzo-forte), and *poco rit.* (poco ritardando). The score includes various musical notations such as treble and bass staves, notes, rests, and fingerings.

ՎԻՐԱՎՈՐԵՑԻՆ ОБИДЕЛИ

ՀԱՆԺՐ
ԲԱՐՍԵՂ
ԳԵՎՈՐԿՅԱՆ

Յ. ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ
Յ. ԳԵՎՈՐԿՅԱՆ

Andantino

p dolce

1 2 3

1 3 1 1 2

1 2 1 4 2 1 5 4 2

1 2 1 3 2 1

1 4 1 3 2 1

rit. *a tempo* *p*

4 2 1 3 2 4 1

2 3 1 2

3 1 2

Handwritten musical score for piano, measures 86-90. The score is in B-flat major (two flats) and 4/4 time. It features a melody in the right hand and a supporting bass line in the left hand. Fingerings are indicated by numbers 1-5. Dynamics include *mf* and *p*. A *morendo e rit.* instruction is present in measure 89. There are large handwritten '5' and checkmarks above the first two measures.

ԻՆՁ ԿԱ ԵՐՆԱԿ
ОТ ЧЕГО БЫ

Andante tranquillo

Ա. ՄԱՆՈՒԿՅԱՆ
А. МАНУКЯН

Handwritten musical score for piano, measures 91-95. The score is in B-flat major (two flats) and 4/4 time. It continues the melody and bass line from the previous page. Fingerings are indicated by numbers 1-5. Dynamics include *p* and *mf*. The instruction *marcato la melodia* is present in measure 91. The piece concludes with a final chord in measure 95.

✓
ԵՐԳ
ПЕСЕНКА*Знак ризьки*Գ. ՍԱՐԱԶՅԱՆ
Դ. САРАДЖЯН

Allegretto

p dolce *mp*

f

poco a poco

dim. *poco rit.* *pp*

ар

ЧЕТУ ВАЛЬС

Con moto e cantabile

Б. ЦЕРИЦАШВИЛИ
Э. АБРАМЯН

simile

4/2

mf

1 1 3 2/3 4 1

3 1 3 2

cresc.

4 1 4 2 1 4 2 5

f

1 2

mf

1 2 1 4 1

poco rit.

dim.

2 5 1 2 4

This system contains the first five measures of the piece. The right hand plays a series of eighth notes, while the left hand features a descending line with a half note and a dotted half note. A 'dim.' (diminuendo) marking is placed over the first two measures. Fingering numbers 2, 5, 1, 2, and 4 are written below the first five notes of the left hand.

a tempo

p

This system contains measures 6 through 10. The right hand continues with eighth notes, and the left hand has a more active line with eighth and sixteenth notes. A piano (*p*) dynamic marking is present in measure 8. The tempo is marked 'a tempo'.

This system contains measures 11 through 15. The right hand plays eighth notes, and the left hand has a descending line with a half note and a dotted half note. The tempo remains 'a tempo'.

cresc.

3 1 2 4 1

This system contains measures 16 through 20. The right hand plays eighth notes, and the left hand has a descending line with a half note and a dotted half note. A crescendo ('cresc.') marking is present in measure 16. Fingering numbers 3, 1, 2, 4, and 1 are written below the first five notes of the left hand.

rit.

mf

2 1 2 3 1 5

This system contains the final five measures of the piece. The right hand plays eighth notes, and the left hand has a descending line with a half note and a dotted half note. A ritardando ('rit.') marking is present in measure 21. A mezzo-forte (*mf*) dynamic marking is present in measure 21. Fingering numbers 2, 1, 2, 3, 1, and 5 are written below the first six notes of the left hand.

ՊԵՐ
ԴԱՆԵՐ

Allegro giocoso

Գ. ՍԱՐԱԶՅԱՆ
Դ. ՏԱՐԱԴՅԱՆ

The musical score is written for piano and consists of four systems, each with a treble and bass staff. The key signature is one sharp (F#), and the time signature is 4/4. The tempo is marked 'Allegro giocoso'. The first system begins with a piano (*p*) dynamic. The melody in the treble staff is characterized by eighth-note patterns and slurs. Fingerings are indicated by numbers 1, 2, 3, and 4 above the notes. The bass staff provides a simple harmonic accompaniment with whole and half notes. The second system continues the melodic development. The third system introduces a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The fourth system concludes the piece with a final flourish in the treble staff. The notation includes various musical symbols such as slurs, accents, and fingerings to guide the performer.

ԿԵՆՏ ՊԱՐ

СОЛЬНЫЙ ТАНЕЦ

Ժողովրդական
Народный

Գ. ՍԱՐԱԶՅԱՆ
Г. САРАДЖЯН

Moderato

p cantabile

mf

dim. poco a poco

p

mf

poco a poco diminuendo

p

poco rit. e smorzando

ՀԱՆ ԳԵՐՆՈՒԿ ЯГНЁНОЧЕК

Ս. ՆԱԳԵՅԱՆ
С. НАГДЯН

Andantino

p

mf

poco rit. e dim.

a tempo

p

p

ՔՆՔՈՒՇ ՎԱՐԴ

НЕЖНАЯ РОЗА

Allegretto amabile

Գ. ՍԱՐԱԶՅԱՆ
Դ. ՏԱՐԱԶՅԱՆ
Դ. ՏԱՐԱԶՅԱՆ

The musical score is written for piano and right-hand part. It consists of five systems of music. The key signature is one flat (B-flat major), and the time signature is 4/4. The tempo is marked 'Allegretto amabile'. The score includes various dynamics: *p* (piano), *mf* (mezzo-forte), *f* (forte), and *pp* (pianissimo). There are also markings for 'poco rit.' (poco ritardando) and 'pp' (pianissimo). The score features numerous fingerings and articulations, including slurs, accents, and breath marks. The right-hand part is characterized by flowing, melodic lines with many slurs and fingerings. The piano part provides a harmonic accompaniment with chords and moving lines. The score ends with a final cadence in the right-hand part.

ՊԻՈՆԵՐԱԿԱՆ ՓԱՅԼԵՐԳ

МАРШ ПИОНЕРОВ

Է. ՄԵՐԻՉԱՆՅԱՆ
Յ. ԱԲՐԱՄՅԱՆ

Alla marcia

The musical score is written for piano and grand staves in 4/4 time, with a key signature of two sharps (F# and C#). The tempo is marked *Alla marcia*. The score consists of four systems of music.

- System 1:** The piano part begins with a forte (*f*) dynamic. The grand staff features a series of eighth-note patterns. Fingerings are indicated: 3 2 1 4 for the first measure, 1 for the second, 2 3 for the third, 1 2 for the fourth, and 4 for the fifth. The piano part has a steady eighth-note accompaniment.
- System 2:** The piano part continues with eighth-note patterns. Fingerings 1 2 and 3 are shown for the first measure, and 1 for the second. Dynamics include *p* (piano) and *mf* (mezzo-forte). The piano part continues with its accompaniment.
- System 3:** The piano part features a crescendo (*cresc.*) leading into a forte (*f*) section. Fingerings 3 and 4 are indicated for the first measure. The piano part continues with its accompaniment.
- System 4:** The piano part concludes with eighth-note patterns. Fingerings 3 1 2 4 3 are shown for the first measure, and 3 for the second. The piano part continues with its accompaniment.

ՀԵԾՆԿԱ НАЕЗДНИК

Moderato

Լ. ՍԱՖԱՐՅԱՆ
Л. САФАРЯН

5 4 1 2 4 3 2 3 1 2 1 4 2 3 1 3 1

mf

4 1 2 4 1 1 2 1 3 1 3

3 4 2 1 3 4 2 3 1 1 3 1 3

1 4 3 1 4 3 1 3 1 2 1 3

poco rit.

ԱՆՁՐԵՎ ДОЖДИК

Allegretto

Է.Ք. ՓԱՇԻՆՅԱՆ
Э. ПАШИНЯН

8

p

2 4 1 3 4

8

5 1 5 1

mp

8

First system of musical notation. The right hand plays a continuous eighth-note melody. The left hand plays a bass line with chords and eighth notes. A dashed line with the number 8 is above the right staff.

8

Second system of musical notation. The right hand continues the eighth-note melody. The left hand has a dynamic change from piano to forte (*f*) in the middle. A dashed line with the number 8 is above the right staff.

8

Third system of musical notation. The right hand continues the eighth-note melody. The left hand has a dynamic change from forte (*f*) to piano (*p*) in the middle. Fingering numbers 4, 2, 3, 1 are shown below the left staff. A dashed line with the number 8 is above the right staff.

8

poco rit.

Fourth system of musical notation. The right hand continues the eighth-note melody. The left hand has a dynamic change from forte (*f*) to pianissimo (*pp*) in the middle. Fingering numbers 3, 4, 2, 3, 1, 4, 2, 3 are shown below the left staff. A dashed line with the number 8 is above the right staff.

ՏԻԿՆԻԿԻ ՕՐՈՐԸ

КОЛЫБЕЛЬНАЯ КУКЛЫ

Andante tranquillo

Մ. ՄԻՐՋԱՅԱՆ
М. МИРЗАЯН

p cantabile

The musical score is written for piano and consists of four systems. Each system has a treble and bass staff. Fingerings are indicated by numbers 1-5 above or below notes. Articulation marks like 'Pia.' and '*' are used. The tempo is 'Andante tranquillo'. The first system includes the marking '*p cantabile*'. The fourth system includes '*poco rit.*' and '*pp*'. The score ends with a double bar line and a repeat sign.

343

poco rit.

pp

ՅԱՏԿԱՊԱՐԱՆ ПРЫГАЛКА

Է. ՓԱՇԻՆՅԱՆ
Յ. ՓԱՇԻՆՅԱՆ

Allegretto

p

staccato sempre

f

poco a poco dim.

p

ՀԵՅ ՀԱՆ
ЭЙ ДЖАН

Ա. ՄԱՆՈՒԿՅԱՆ
А. МАНУКЯН

Allegro energico

f

poco rit.

ԾԱՓԻԿ-ԾԱՓԻԿ ЛАДУШКИ

Ս. ՆԱԳԴՅԱՆ,
С. НАГДЯН

Moderato

The musical score is written for piano in G major (one sharp) and 2/4 time. The tempo is marked 'Moderato'. The piece consists of four systems of music, each with a treble and bass staff joined by a brace. Dynamics include piano (*p*) and mezzo-forte (*mf*). Fingerings are indicated by numbers 1-5 above or below notes. Accents are shown above notes in the first system. The score includes various musical notations such as slurs, ties, and articulation marks.

System 1: Treble staff starts with a half note G4 (finger 1), followed by quarter notes A4, B4, C5, B4, A4, G4. Bass staff has a whole rest followed by half notes G2, F2, E2, D2, C2, B1. Dynamics: *p* then *mf*. Fingerings: 1, 4, 1, 3, 2, 4, 1, 3.

System 2: Treble staff has eighth notes G4-A4-B4-C5 (finger 5), quarter notes D5-C5-B4-A4 (finger 2), eighth notes G4-F4-E4-D4 (finger 1), quarter notes C4-B3-A3-G3 (finger 2), quarter notes F3-E3-D3-C3 (finger 4). Bass staff has a whole rest followed by half notes G2, F2, E2, D2, C2, B1. Dynamics: *p*. Fingerings: 5, 2, 1, 2, 4, 1, 3, 2, 4, 2, 1, 3, 2.

System 3: Treble staff has eighth notes G4-A4-B4-C5 (finger 3), quarter notes D5-C5-B4-A4 (finger 3), eighth notes G4-F4-E4-D4 (finger 3), quarter notes C4-B3-A3-G3 (finger 3), quarter notes F3-E3-D3-C3 (finger 3), quarter notes G3-F3-E3-D3 (finger 3), quarter notes C3-B2-A2-G2 (finger 3), quarter notes B2-A2-G2-F2 (finger 4), quarter notes E2-D2-C2-B1 (finger 2), quarter notes A1-G1-F1-E1 (finger 3). Bass staff has eighth notes G2-F2-E2-D2 (finger 3), quarter notes C2-B1-A1-G1 (finger 1), eighth notes F1-E1-D1-C1 (finger 3), quarter notes B1-A1-G1-F1 (finger 3), quarter notes E1-D1-C1-B0 (finger 4), quarter notes D1-C1-B0-A0 (finger 1), quarter notes C1-B0-A0-G0 (finger 3), quarter notes B0-A0-G0-F0 (finger 4), quarter notes A0-G0-F0-E0 (finger 1), quarter notes G0-F0-E0-D0 (finger 4), quarter notes F0-E0-D0-C0 (finger 2), quarter notes E0-D0-C0-B0 (finger 4), quarter notes D0-C0-B0-A0 (finger 2), quarter notes C0-B0-A0-G0 (finger 3). Dynamics: *mf*. Fingerings: 3, 3, 3, 3, 3, 3, 3, 4, 2, 3, 3, 1, 3, 1, 4, 2, 4, 1, 3, 2, 4, 1, 4, 2, 3.

System 4: Treble staff has a half note G4 (finger 4), followed by quarter notes A4, B4, C5, B4, A4, G4. Bass staff has a whole rest followed by half notes G2, F2, E2, D2, C2, B1. Dynamics: *p* then *mf*. Fingerings: 4, 2, 1, 5.

First system of a musical score in G major. The right hand features a melodic line with fingerings 5, 1, 2, 4, 5, 3, 1, 2. The left hand has a bass line with fingerings 2 1 3 1, 3 2 4 3, 2 1 4, 3 1. A crescendo hairpin is shown in the right hand.

Second system of the musical score. The right hand has a triplet of eighth notes with a fingering of 3. The left hand has a triplet of eighth notes with a fingering of 3. The dynamic marking *mf* is present in the left hand.

Third system of the musical score. The right hand has a melodic line with fingerings 1, 2, 3, 4, 1, 5. The left hand has a bass line with fingerings 3 1 2 1, 1. The dynamic marking *p poco cresc.* is in the left hand, and *mf* is in the right hand. A crescendo hairpin is shown in the right hand.

Fourth system of the musical score. The right hand has a melodic line with fingerings 4, 5, 2 1, 2, 3 1, 3. The left hand has a bass line with fingerings 3 1, 4 1, 2, 1 5. The dynamic marking *p* is in the left hand, and *rit.* is in the right hand. A crescendo hairpin is shown in the left hand.

ԷՏՅՈՒՊ ЭТЮД

Վ. ՏԻԳՐԱՆՅԱՆ
В. ТИГРАНЯН

Allegretto

The musical score is written for piano in 2/4 time, featuring a treble and bass staff. The tempo is marked 'Allegretto'. The key signature has one flat (B-flat). The score is divided into four systems, each containing two staves. The first system begins with a piano (*p*) dynamic and includes fingerings 1 3, 1 4, 2 3 1 2, and 3. The second system includes a mezzo-forte (*mf*) dynamic and fingerings 1 4, 3 1, and 5 2 1 4. The third system includes fingerings 4 2, 1 3, and 4 1. The fourth system includes a piano (*p*) dynamic and fingerings 2 4 1 2, 3 1, 1 5 3, 1 4 1, and 4. The score includes various musical notations such as notes, rests, and slurs.

mf

5 2 1 2 1 4 1 2 1 2

p

ritardando

1 4 3 2 1

ՓՈՂՈՎՐԴԻԱԿԱՆ ԵՐԳ
НАРОДНАЯ ПЕСНЯ

Գ. ՍԱՐԱԶՅԱՆ
Г. САРАДЖЯН

Andante amabile

mf

p

f

poco a poco dim.

p

mf

poco ritard.

pp

3 1 4 3 2 1 2 3 2 4 2 3

3 1 2 5 2 3

4

1 3

ԼՈՐԻԿ ПЕРЕПЕЛКА

Allegretto

Ս. ՆԱԿՆՅԱՆ
 Տ. ՈՒԴԵՅԱՆ

The musical score is written for piano and consists of four systems of music. The key signature has one sharp (F#), and the time signature is 2/4. The tempo is marked 'Allegretto'.

System 1: The right hand begins with a melody of eighth notes, marked *mf*. The left hand provides a simple harmonic accompaniment. Dynamics change to *mp* in the final measure of the system.

System 2: The right hand continues the melodic line with various fingerings. The left hand has a more active accompaniment. Dynamics change to *mf* in the third measure.

System 3: The right hand features a more complex melodic pattern. The left hand accompaniment is also more intricate. Dynamics change to *p* (piano) in the third measure.

System 4: The right hand plays a series of chords and eighth notes. The left hand continues with a steady accompaniment. Dynamics change to *mf* in the second measure.

The score includes numerous fingerings (1-5) and articulation marks throughout both hands.

First system of musical notation. The right hand features a melodic line with slurs and fingerings (1, 5, 2, 4, 1, 4, 1). The left hand provides a harmonic accompaniment with slurs and fingerings (4, 1, 4, 1, 3, 1). The dynamic marking *mp* is present.

Second system of musical notation. The right hand continues the melodic line with slurs and fingerings (2, 1, 3, 4, 1). The left hand accompaniment includes slurs and fingerings (4, 1). The dynamic marking *poco cresc.* is present, followed by *f* at the end of the system.

Third system of musical notation. The right hand features a complex melodic line with many slurs and fingerings (2, 3, 1, 3, 4, 1, 4, 2, 1, 1, 3, 4, 1). The left hand accompaniment includes slurs and fingerings (4, 1). The dynamic marking *mf* is present.

Fourth system of musical notation. The right hand features a melodic line with slurs and fingerings (4, 2, 1). The left hand accompaniment includes slurs and fingerings (4, 1). The dynamic marking *p* is present.

Fifth system of musical notation. The right hand features a melodic line with slurs and fingerings (4, 1, 3, 4, 1). The left hand accompaniment includes slurs and fingerings (4, 1). The dynamic marking *mf* is present, followed by *f* at the end of the system.

ՊԵՐ ԴԱՆԵՐ

Փ. ՍՈՐԻՔՅԱՆ
Դ. ՏԱՐԱԺՅԱՆ

Allegretto

f energico

più f

p

poco rit.

f

senza rit.

The musical score is written for piano and treble clef. It consists of four systems of music. The first system starts with a treble staff and a piano staff. The treble staff has a melody with notes G4, A4, Bb4, C5, Bb4, A4, G4, F4, E4, D4, C4. The piano staff has a bass line with notes F3, E3, D3, C3, B2, A2, G2, F2, E2, D2, C2. The second system continues the melody and bass line. The third system introduces a new melody in the treble staff: G4, A4, Bb4, C5, Bb4, A4, G4, F4, E4, D4, C4. The piano staff continues the bass line. The fourth system concludes the piece with a final melody in the treble staff: G4, A4, Bb4, C5, Bb4, A4, G4, F4, E4, D4, C4. The piano staff continues the bass line.

ՕՐՈՐԱՅԱՅԻՆ КОЛЫБЕЛЬНАЯ

Է. ՓԱՇԻՆՅԱՆ
Յ. ՓԱՇԻՆՅԱՆ

Andante

p cantabile

ՓՈՂՈՎՐԳԵԿԱՆ

НАРОДНАЯ

Allegro

Գ. ՄԱՐԿՅԱՆ
Դ. ՏԱՐԱԺՅԱՆ

The piano score is written for two staves (treble and bass clef) in 2/4 time and B-flat major. It consists of five systems of music. The first system begins with a forte (*f*) dynamic. The second system includes a piano (*p*) dynamic. The third system features a forte (*f*) dynamic. The fourth system is marked with piano (*p*). The fifth system is marked with pianissimo (*pp*). The score includes various musical notations such as eighth and sixteenth notes, rests, and fingerings (numbers 1-5) above and below notes. There are also accents and slurs used throughout the piece.

3 1 1 4 1 5 1 5 4 5 4 3

ff marcato

3 1 3 1 1 3 2 1 2 1 5 2

3 1 3 1 2 1 4 1 5 2 4 1

p

3 1 3 1 2 1 4 1 5 1 3 1 2 1 4 1 3 1

1 2 3 1 2 3 4 2 1 3

f

1 3 2 4 3 1 3 1 2 3

p poco a poco cresc.

4 3 2 1 5 1 3 5 1 2 3 4 1 3 5 1

poco rit.

ff

5 1 2 1 5 1 2 1 1 4 5

ՏՈՆԱԿԱՆ ԵՐԳ
ПРАЗДНИЧНАЯ ПЕСНЯ

Ս. ԼՈՒՍԻԿՅԱՆ,
Տ. ԼՍՏԻԿՅԱՆ

Moderato maestoso

The musical score is for the piece 'The Swan' by Camille Saint-Saëns. It is written for piano and features a cantabile melody. The score is in 3/4 time and B-flat major. The tempo is marked 'Andante'. The piece is in a single system, with the piano part on the left and the cantabile melody on the right. The piano part consists of a series of chords and single notes, while the cantabile melody is a smooth, flowing line. The score is marked with 'mf cantabile' and 'Andante'. The piece is in a single system, with the piano part on the left and the cantabile melody on the right. The piano part consists of a series of chords and single notes, while the cantabile melody is a smooth, flowing line. The score is marked with 'mf cantabile' and 'Andante'.

A musical score for the song "The Rose Tree". It consists of two staves: a treble staff and a bass staff, both in G major (one sharp) and 2/4 time. The melody is in the treble staff, and the accompaniment is in the bass staff. The score is divided into four measures. Fingerings are indicated by numbers 1-5 above or below notes. The first measure has a treble note with a fermata and a bass note with a fermata. The second measure has a treble note with a fermata and a bass note with a fermata. The third measure has a treble note with a fermata and a bass note with a fermata. The fourth measure has a treble note with a fermata and a bass note with a fermata. The score ends with a double bar line.

1. 2.

f

f

f

La. *

La. * La. * La. * La. * La.

5 1 4 1

4

La. * La. * La. * La. La. * La. * La.

4

poco rit.

ff

8-----

* La. * La. * La. * La. * La. * La. * La. * La. * La. *

ԵՐԿ ԼՈՒՆՑ ԽՈՍՓԻ
ПЕСНЯ БЕЗ СЛОВ

Andante con moto
cantabile

Ծ. ՄՆԱՅԱԿԱՆՅԱՆ
Շ. МНАЦАКАНЯН

The musical score consists of five systems of staves. The first system begins with a *mp* dynamic. The second system begins with a *mf* dynamic. The third system continues the piece. The fourth system includes the instruction *più p* and a *Re.* marking. The fifth system includes the instruction *poco a poco rit.* and ends with a *pp* dynamic.

Fingerings are indicated by numbers 1 through 5 above or below notes. Slurs are used to group notes. The key signature is one flat (B-flat).

ՀԱՅ-ՆԱՐ

Փողովորդական

ОЙ — НАР

Народная

Ս. ՆԱՂԴՅԱՆ

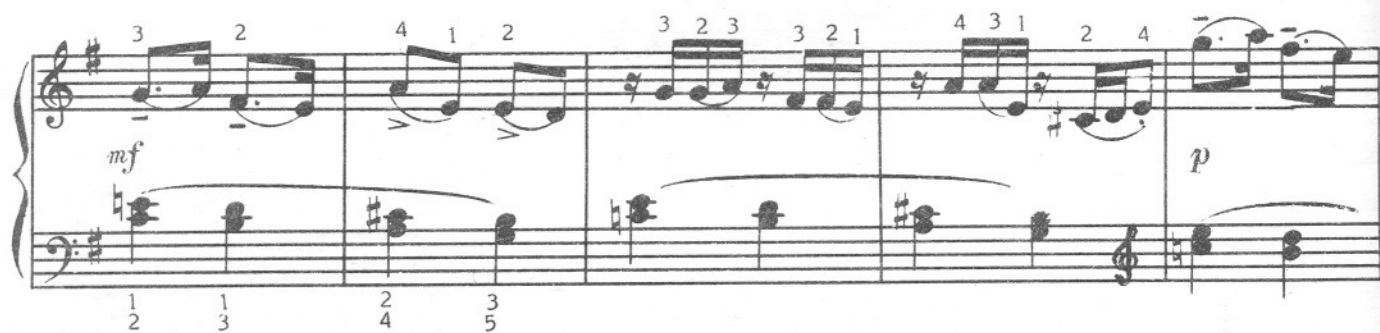
С. НАГДЯН

Allegro

The score is for a piano piece titled "ՀԱՅ-ՆԱՐ" (Oy-Nar), a folk song by S. Naghyan. It is in 2/4 time, key of D major, and marked "Allegro". The piece consists of five systems of piano and bass staves.

- System 1:** Starts with a forte (*f*) dynamic. The piano part features triplets and slurs. The bass part has a steady eighth-note accompaniment.
- System 2:** The piano part continues with triplets and slurs. The bass part has a steady eighth-note accompaniment.
- System 3:** The piano part continues with triplets and slurs. The bass part has a steady eighth-note accompaniment.
- System 4:** The piano part continues with triplets and slurs. The bass part has a steady eighth-note accompaniment.
- System 5:** The piano part continues with triplets and slurs. The bass part has a steady eighth-note accompaniment.

The score includes various musical notations such as triplets, slurs, and dynamic markings (*f*, *p*, *mf*). The piece concludes with a final chord in the piano part.

First system of musical notation. The treble clef staff contains a series of eighth-note patterns with fingerings: 3 2, 4 1 2, 3 2 3, 3 2 1, 4 3 1, 2 4. The bass clef staff contains a series of chords with fingerings: 1 2, 1 3, 2 4, 3 5. Dynamics include *mf* and *p*.

Second system of musical notation. The treble clef staff contains a series of eighth-note patterns. The bass clef staff contains a series of chords. Dynamics include *f*.

Third system of musical notation. The treble clef staff contains a series of eighth-note patterns. The bass clef staff contains a series of chords. Dynamics include *p*.

Fourth system of musical notation. The treble clef staff contains a series of eighth-note patterns. The bass clef staff contains a series of chords. Dynamics include *mf*.

Fifth system of musical notation. The treble clef staff contains a series of eighth-note patterns. The bass clef staff contains a series of chords. Dynamics include *mp*, *poco cresc.*, and *f*. Fingerings 3 1 2 are indicated at the end of the system.

Ժողովրդական НАРОДНАЯ

Գ. ՍԱՐԱԶՅԱՆ
Г. САРАДЖЯН

Andante amabile

p dolce

mf

cresc.

f

p

pp

ppp

Ped.

*

✓ ՊԻԵՍ
ՔԵՍԱ

Allegretto ma non troppo

Վ. ՏԻԳՐԱՆՅԱՆ
Յ. ԿԻՐԱՅԱՆ

The musical score is written for piano and consists of four systems of staves. The key signature has two flats (B-flat and E-flat), and the time signature is 3/4. The piece is marked "Allegretto ma non troppo".

System 1: The right hand begins with a melody starting on G4, marked with a piano (*p*) dynamic. The left hand provides a simple accompaniment. Fingerings are indicated: 1, 5, 4 for the first measure in the right hand, and 5, 1, 2, 1 for the first measure in the left hand. A crescendo (*cresc.*) is marked over the second measure of the right hand.

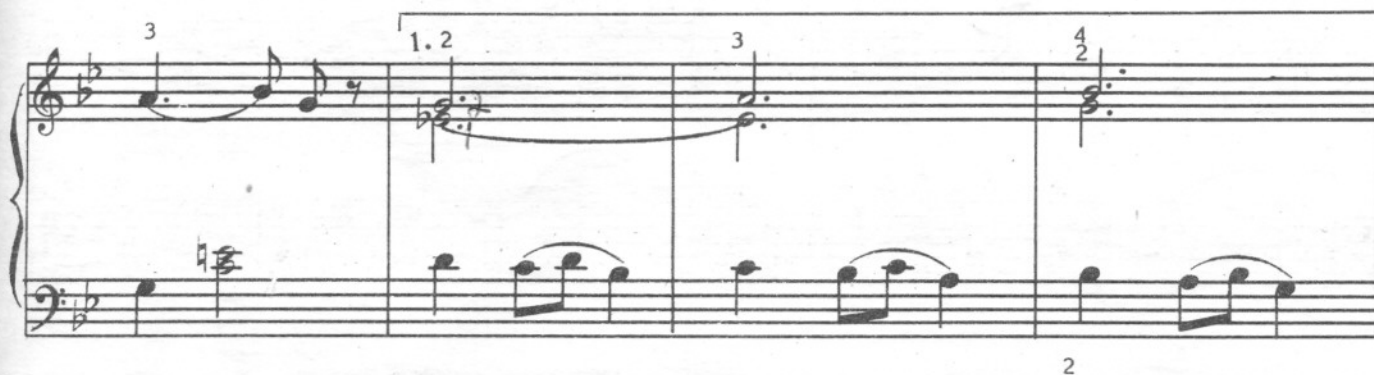
System 2: The right hand continues the melody with more complex phrasing. Fingerings include 1, 4, 3, 1, 3 in the first measure and 1, 4, 3 in the second. The left hand accompaniment continues with fingerings 5, 1, 2, 3, 1, 5, 2, 1, 4.

System 3: This system features a long, sustained chord in the right hand, indicated by a horizontal line and a crescendo hairpin. The left hand continues its accompaniment with fingerings 1, 1, 1.

System 4: The right hand has a new melodic line starting on G4, marked with a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The left hand accompaniment continues. Fingerings include 1, 5, 4, 1 in the first measure and 4, 3, 4 in the second. A repeat sign is present at the beginning of the second measure of the right hand. The system concludes with a final chord in the right hand and a bass note in the left hand, with fingerings 2, 1, 4.

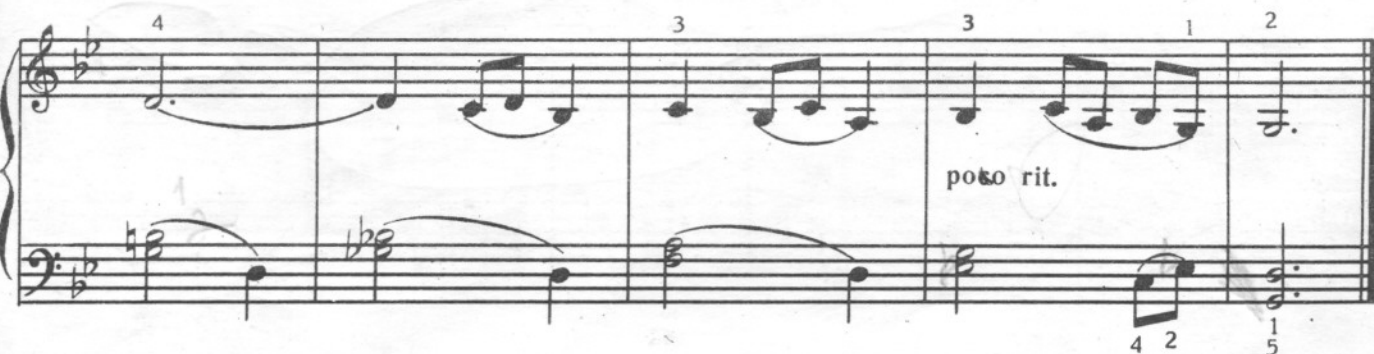
First system of musical notation. The treble clef staff contains a melodic line with eighth and quarter notes, including fingerings 1, 4, 3, 3, 1, 4, 3. The bass clef staff contains a harmonic accompaniment with chords and a dynamic marking *p*. The key signature has two flats.

Second system of musical notation. The treble clef staff continues the melody with fingerings 3, 1. 2, 3, and 4 2. The bass clef staff features a steady eighth-note accompaniment. A measure rest is present in the second measure of the bass staff. The system concludes with a measure rest in the bass staff.

Third system of musical notation. The treble clef staff includes a repeat sign and fingerings 5 1, 2. 3, 3, and 3. The bass clef staff has a dynamic marking *p* and features chords and a steady eighth-note accompaniment. The system ends with a measure rest in the bass staff.

Fourth system of musical notation. The treble clef staff contains a melodic line with fingerings 4, 3, 3, 1, and 2. The bass clef staff includes a dynamic marking *poco rit.* and features a steady eighth-note accompaniment. The system concludes with a double bar line. Fingerings 4 2 and 1 5 are indicated below the final notes in the bass staff.

ՀԱՎԻԳՆԵՐԻ ՊԱՐԸ ТАНЕЦ ПАСТУХОВ

Ս. ՆԱԳՆՅԱՆ
С. НАГДЯН

Allegretto

Handwritten musical score for "ՀԱՎԻԳՆԵՐԻ ՊԱՐԸ" (Pastor's Dance) by S. Naghyan and S. Naghyan. The score is in 2/4 time, marked "Allegretto". It features piano and bass staves with various musical notations including notes, rests, and fingerings. The score is divided into five systems. The first system starts with a treble clef and a key signature of one flat (B-flat). The second system has a treble clef and a key signature of one flat. The third system has a treble clef and a key signature of one flat. The fourth system has a treble clef and a key signature of one flat. The fifth system has a treble clef and a key signature of one flat. The score includes dynamic markings such as *mf*, *f*, and *pp*. There are also handwritten annotations in Armenian and Russian, including "ՀԱՎԻԳՆԵՐԻ ՊԱՐԸ" and "ТАНЕЦ ПАСТУХОВ". The score ends with a double bar line and a final chord marked "5".

ՀԻՇԵՐ ВОСПОМИНАНИЯ

Andantino

Վ. Ա. ՌԻՍՏ-ՇԱՍ
В. А. УМР-ШАТ

The musical score is written for piano and consists of five systems. The key signature has two flats (B-flat major or D-flat minor), and the time signature is 2/4. The tempo is marked 'Andantino'. The piece begins with a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The first system includes fingerings 1, 4, 2, and 5. The second system includes fingerings 4, 2, 1, 2, 1, and 4, and a crescendo leading to a forte (*f*) dynamic. The third system starts with a piano (*p*) dynamic and includes fingerings 5, 2, 3, and 4. The fourth system includes fingerings 5, 4, 3, 4, and 1, a forte (*f*) dynamic, a 'rit.' (ritardando) marking, and a 'marcato' marking. The fifth system includes fingerings 5 and 1, a 'rit.' marking, and a mezzo-piano (*mp*) dynamic. The piece concludes with a final chord.

ՓԵՅՏԵ ԶԻՈՒ ՎՐԵ
 ВЕРХОМ НА ПАЛОЧКЕ

Allegro moderato

Գ. ՍԱՐԱԶՅԱՆ
 Г. САРАДЖЯН

f energico

The musical score is written for piano and consists of four systems. Each system has a treble and bass staff. The key signature has two flats (B-flat major or D-flat minor). The time signature is 5/8. The tempo is marked 'Allegro moderato'. The first system includes the instruction '*f* energico'. The melody in the treble staff is characterized by eighth and sixteenth notes, often with fingerings (1-5) and accents (>). The bass staff provides a steady accompaniment with chords and single notes, also featuring fingerings and accents. The piece concludes with a final chord in the bass staff.

ԿՐԻ ՊԵՐ КРУГОВОЙ ТАНЕЦ

Scherzando con allegrezza ♩ = 104

Ս. ԲԱՐՍԻՍԻՅԱՆ
Ս. ԲԱՐՄԱՆՅԱՆ

The musical score is written for piano and bass. It begins with a treble and bass clef, a key signature of one sharp (F#), and a 6/8 time signature. The tempo and mood are indicated as 'Scherzando con allegrezza' with a quarter note equal to 104 beats per minute. The score is divided into five systems, each containing a treble staff and a bass staff. Dynamics include *f* (forte), *mf* (mezzo-forte), and *mp* (mezzo-piano). Performance instructions include *rit.* (ritardando) and *a tempo*. The score features various musical notations such as slurs, accents, and fingerings (e.g., 1, 2, 3, 4). There are also breath marks (asterisks) and some specific notes like a flat (b) in the bass staff. The piece concludes with a double bar line.

ԵՐԹՆԱՀԱՐՄՈՆԻ ՎՐԱ
НА ГУБНОЙ ГАРМОНИКЕ

Allegro giocoso

Գ. ՍԱՐԱԺՅԱՆ
Г. САРАДЖЯН

The musical score is written for piano accompaniment of a harmonica. It consists of four systems of music, each with a treble and bass staff joined by a brace. The key signature is D major (two sharps) and the time signature is 3/4. The tempo is marked 'Allegro giocoso'. The score includes various dynamic markings: *mf* (mezzo-forte), *f* (forte), *p* (piano), and *poco rit.* (slightly ritardando). Fingering numbers (1-5) are indicated above and below notes throughout the piece. The first system begins with a repeat sign and a first ending bracket. The second system also features a first ending bracket. The third system has a first ending bracket. The fourth system includes a first ending bracket and a *poco rit.* marking. The score concludes with a final cadence.

ԷՏՅՈՒՊ ЭТЮД

Allegro vivace

Է. ՓԱՇԻՆՅԱՆ
Э. ПАШИНЯН

The score is written for piano in 2/4 time, marked Allegro vivace. It consists of six systems of two staves each. The key signature has one sharp (F#). Fingerings are indicated by numbers 1-4 above notes. Dynamics include *f* (forte), *mf* (mezzo-forte), *p* (piano), and *mp* (mezzo-piano). The piece ends with a final cadence.

System 1: Treble clef starts with a quarter rest, then eighth notes. Bass clef has eighth notes. Dynamics: *f*. Fingerings: 1 3 2 4, 1, 1 3 4 2, 1 3 2 4.

System 2: Treble clef has eighth notes. Bass clef has eighth notes. Dynamics: *p*. Fingerings: 1 3, 1 3 2 4, 1, 1 3 2 4, 1.

System 3: Treble clef has eighth notes. Bass clef has eighth notes. Dynamics: *mf*. Fingerings: 3 2, 1 3 2 4, 3 1, 1 3 2 4.

System 4: Treble clef has eighth notes. Bass clef has eighth notes. Dynamics: *f*. Fingerings: 1 3 2, 1 3 2 4.

System 5: Treble clef has eighth notes. Bass clef has eighth notes. Dynamics: *mf*, *f*. Fingerings: 3 1, 1 3 2 4, 5 3 1 4, 1 3 2 4.

System 6: Treble clef has eighth notes. Bass clef has eighth notes. Dynamics: *p*. Fingerings: 3 2, 1 3 2.

ԲՐՆՈՅԻ
ԼՈՎԻՏԿԻ

Ս. ԲԱՐՍԻՍԻՅԱՆ
Ս. ԲԱՐԽՈՒՐՅԱՆ

Allegretto

The musical score is written for piano and right hand in 2/4 time, marked 'Allegretto' and 'mf'. It consists of four systems of staves. The piano part (left hand) features various fingerings (1-5) and articulation marks. The right-hand part includes triplets, slurs, and dynamic markings like 'mp' and 'mf'.

System 1: The piano part starts with a triplet of eighth notes (3, 2, 1) and continues with a series of eighth notes. The right-hand part features a triplet of eighth notes (3, 2, 1) and continues with a series of eighth notes.

System 2: The piano part continues with a series of eighth notes. The right-hand part features a series of eighth notes and a triplet of eighth notes (3, 2, 1).

System 3: The piano part continues with a series of eighth notes. The right-hand part features a series of eighth notes and a triplet of eighth notes (3, 2, 1).

System 4: The piano part continues with a series of eighth notes. The right-hand part features a series of eighth notes and a triplet of eighth notes (3, 2, 1).

First system of musical notation. The right hand features a melodic line with a triplet of eighth notes marked with a '3' above it, followed by a slur over a quarter note and an eighth note. The left hand plays a rhythmic accompaniment of eighth notes, also marked with a '3' above a triplet. The dynamic marking *mp* is present.

Second system of musical notation. The right hand has a triplet of eighth notes (marked '3'), followed by a slur over a quarter note and an eighth note (marked '1'), and then a slur over a quarter note and an eighth note (marked '2'). The left hand has a triplet of eighth notes (marked '1') and a slur over a quarter note and an eighth note (marked '1'). The tempo marking *rit.* is present, followed by *a tempo* and a dynamic marking *f*.

Third system of musical notation. The right hand continues the melodic line with a slur over a quarter note and an eighth note. The left hand continues the rhythmic accompaniment with a slur over a quarter note and an eighth note.

Fourth system of musical notation. The right hand continues the melodic line with a slur over a quarter note and an eighth note. The left hand continues the rhythmic accompaniment with a slur over a quarter note and an eighth note. The dynamic marking *mp* is present.

Fifth system of musical notation. The right hand continues the melodic line with a slur over a quarter note and an eighth note. The left hand continues the rhythmic accompaniment with a slur over a quarter note and an eighth note. The tempo marking *rit.* is present, followed by *a tempo* and a dynamic marking *f*. The system concludes with a double bar line and a final chord marked with a '5' above it.

ՊՐԵԼՅՈՒԴ
ПРЕЛЮД

Գ. ՉԹՅԱՆ
Г. ЧИТЧЯН

Moderato

The musical score is written for piano in 3/4 time, marked Moderato. It consists of six systems of two staves each. The key signature has one flat (B-flat). The score includes various musical notations such as trills (marked with 'tr.'), slurs, and dynamic markings including *mp*, *f*, *p*, *mf*, and *pp*. Performance instructions include 'a tempo' and 'poco rit.'. Fingerings are indicated by numbers 1-5 above notes. Trills are marked with an asterisk and a trill symbol. The piece concludes with a final cadence marked *pp* and 'poco rit.'.

ՀԵԾՅԱԼԸ НАЕЗДНИК

Allegro

Է. ՓԱՇԻՆՅԱՆ
Э. ПАШИНЯН

mp leggiero

mf

f

p

A musical score for a piano piece titled "The Rose Tree". The score is written for two staves, Treble and Bass Clef. The key signature is one flat (B-flat), and the time signature is 3/4. The piece begins with a forte (*f*) dynamic. The melody in the Treble staff features a series of eighth notes and quarter notes, with fingerings 2, 5, 1, and 4 indicated above the first four notes. The Bass staff provides a simple harmonic accompaniment with eighth notes. The piece concludes with a final cadence.

A musical score for the song 'The Rose Tree'. It consists of two staves. The top staff is in treble clef and contains a melody with eighth and sixteenth notes, including some beamed pairs and slurs. The bottom staff is in bass clef and contains a bass line with eighth and sixteenth notes, also including beamed pairs and slurs. The music is written in a simple, folk-like style.

The musical score for 'The Little Boat' is presented in two systems. The first system consists of two staves. The upper staff is in treble clef and contains a melody of eighth notes, with a piano (*p*) dynamic marking at the beginning. The lower staff is in bass clef and contains a simple accompaniment of eighth notes. The second system also consists of two staves, continuing the melody and accompaniment from the first system. The notation is clear and legible, with a key signature of one flat and a 2/4 time signature.

A musical score for a piano piece titled "The Rose Tree". The score is written for two staves, treble and bass clef. The tempo is marked "Allegretto" and the time signature is 3/4. The key signature has one flat (B-flat). The piece begins with a forte (f) dynamic. The melody in the treble staff features a series of eighth and sixteenth notes, often beamed together, with some notes marked with an accent (>). The bass staff provides a simple accompaniment with quarter and eighth notes. The piece concludes with a final measure marked with a first ending bracket and the number 1.

2 5 1 3 1 5 1 3

sf p *cres.* *ff*

1 3 1 5 3 1

ՓԱՐՈՒՆ BECHA

Allegro moderato

Վ. ԱՐԱՐԱՏՅԱՆ
Յ. ԱՐԱՐԱՏՅԱՆ

p quasi staccato

f

p

f

p

poco rit.

5 1 2 3 2 1 2 3 1 2 1 3

1 2 5 3 1 2 3 1 2 5 4 1

1 3 2 4 1 3 2 4 4 1 2 2 3

2 4 1 3 2 5 1 3 2 4 1 3 2 4

4 1 5 2 4 1 5 1

5 1 2 1 2 4 1 5

ЧУСЛУ ШУТОЧКА

Է. ՓԱՇԻՆՅԱՆ
Յ. ՓԱՇԻՆՅԱՆ

Allegretto

Allegretto

3. пашинян

mf *leggiero*

p

f

p

mf

p

poco rit.

p

ՎԱՐԻԱՅԻՆՆԵՐ

ВАРИАЦИИ

Moderato $\text{♩} = 80$ Ս. ԲԱՐԽՈՒԴԱՐՅԱՆ
С. БАРХУДАРЯН

mf *sempre legato*

var. I *mp*

The musical score is written for piano and right hand. It is in 2/4 time and the key signature has one flat (B-flat major). The tempo is marked 'Moderato' with a metronome marking of 80 beats per minute. The score is divided into four systems. The first system is marked 'mf' and 'sempre legato'. The second system is marked 'var. I' and 'mp'. The score includes various musical notations such as slurs, ties, and fingerings (1-5). There are also some performance markings like 'Ped.' and '*'.

var. II

poco rit.

3 4 1 2 3 3 5 2 2 2

3 3 2 3 2 4 1 3 2 3

a tempo

rit.

3 2 5 2 3 1

1 3 1 2 2 3 4 5 1 2 4 1/2

Meno mosso

var. III

mp *p*

3 3 2 5 3 2 3

mp *p*

mf

mf

2 3 4 3 1 3

3 3 1 1

p *mf*

3 2

2 3 4 1

rit.

p

3

var. IV Tempo I

mp

poco rit.

a tempo

2 5

mp

mp

f

ԷՔՍՊՐՈՄՏ

ЭКСПРОМТ

Է. ԱՐԲԱՆՅԱՆ .
Э. АБРАМЯН

Allegro

The musical score is written for piano and right hand in 4/4 time. It consists of four systems of staves. The key signature has one flat (B-flat). The tempo is marked 'Allegro'. The score includes various musical notations such as dynamics (*f*, *mf*), articulation (accents, slurs), and fingerings (numbers 1-5). The first system starts with a forte (*f*) dynamic and a 'quasi marcato' marking. The second system features a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The third system includes a forte (*f*) dynamic. The fourth system returns to a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The score concludes with a final cadence.

ՎԻՐՆՎՈՐԵՑԻՆ

ОБИДЕЛИ

Յ. ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ
Ю. ГЕВОРКЯН

Moderato $\text{♩} = 80$

The musical score is written for piano and consists of five systems. The key signature is one sharp (F#), and the time signature is 6/8. The tempo is marked Moderato with a quarter note equal to 80 beats per minute. The score includes various musical notations such as notes, rests, slurs, and dynamic markings (mf, mp). Fingerings and articulations are indicated with numbers and dots. The tempo changes to poco rit. in the fourth system and returns to a tempo in the fifth system. The score ends with a double bar line and a final chord.

System 1: *mf* (mezzo-forte). Fingerings: 1 3 2 1 3 5. Dynamics: *mp* (mezzo-piano) at the end.

System 2: *mf* (mezzo-forte). Fingerings: 2 3 1 4 3. Dynamics: *mf* (mezzo-forte) at the end.

System 3: *mp* (mezzo-piano). Fingerings: 3 4 2 4 2 1 3. Dynamics: *mp* (mezzo-piano) at the end.

System 4: *poco rit.* (poco ritardando). Fingerings: 1 2 3 2. Dynamics: *poco rit.* (poco ritardando) at the end.

System 5: *a tempo* (al tempo). Fingerings: 2-1. Dynamics: *mf* (mezzo-forte) at the beginning, *mp* (mezzo-piano) at the end. Final chord: (5-4).

ՏՈՎԱՏԻՆ
ТОККАТИНА

Allegro

4. ШИРДЗУ
Г. САРАДЖЯН

The image displays a musical score for a piece titled "Lento" by Franz Liszt. The score is written for piano and is divided into two main sections. The first section, marked "Lento", begins with a piano introduction in 3/4 time, featuring a melody in the right hand and a bass line in the left hand. The second section, marked "f risoluto", is in 3/4 time and features a more active melody in the right hand and a bass line in the left hand. The score includes various musical notations such as notes, rests, and dynamic markings. The piece is in G major and consists of 16 measures.

First system of musical notation. The treble clef staff contains a melodic line with a slur over the first two measures, marked with fingerings 4, 1, 3, and 4. The bass clef staff contains a harmonic accompaniment. A piano (*p*) dynamic marking is present in the second measure of the treble staff.

Second system of musical notation. The treble clef staff continues the melodic line with a slur over the first two measures, marked with fingerings 4 and 1. The bass clef staff continues the harmonic accompaniment. A forte (*f*) dynamic marking is present in the second measure of the treble staff.

Third system of musical notation. The treble clef staff continues the melodic line with a slur over the first two measures, marked with fingerings 4 and 1. The bass clef staff continues the harmonic accompaniment. A piano (*p*) dynamic marking is present in the second measure of the treble staff, followed by a crescendo (*cresc.*) marking.

Fourth system of musical notation. The treble clef staff continues the melodic line with a slur over the first two measures, marked with fingerings 4 and 3. The bass clef staff continues the harmonic accompaniment. A forte (*f*) dynamic marking is present in the second measure of the treble staff, followed by a crescendo (*crescendo*) marking. A poco rit. (*poco rit.*) marking is present in the third measure of the treble staff, and a fortissimo (*ff*) marking is present in the fourth measure of the treble staff.

ՓԱՄՄԱՆԵՐ ГАММЫ

Դո մաժոր
До мажор

Լյա միճոր հարմոնիկ
Ля минор гармонический

Լյա միճոր մելոդիկ
Ля минор мелодический

~~Սոլ մաժոր~~
Соль мажор

Մի մինոր հարմոնիկ
Ми минор гармонический

Մի մինոր մելոդիկ
Ми минор мелодический

~~Re мажор~~
Re мажор

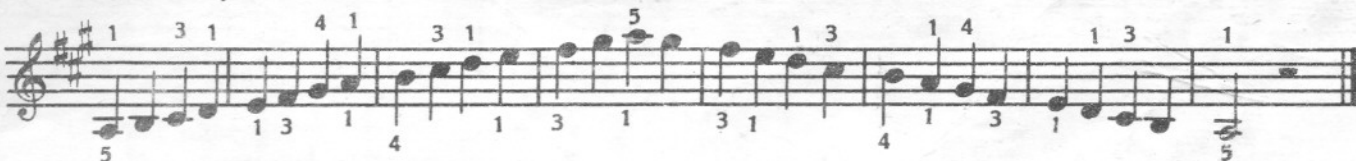
Սի մինոր հարմոնիկ
Си минор гармонический

Սի մինոր մելոդիկ
Си минор мелодический

Լյա մաջոր
Ля мажор

[illegible]

Фа диез минор гармонический

3 4 1 1 4 1 3 1 3 1 3 1 4 1 3 1 4 3

Ֆա դիեզ մինոր մելոդիկ
Фа диэз минор мелодический

3 4 1 4 1 3 1 4 3 1 1 3 1 2 1 3 1 4 1 3 1 4 3

Ми мажор

1 3 1 4 1 3 1 5 3 1 4 1 3 1 5

The first staff of music is in treble clef with a key signature of three sharps (F#, C#, G#). The melody consists of eighth and quarter notes, with fingerings indicated by numbers 1-5 above the notes. The bass line consists of eighth and quarter notes, with fingerings indicated by numbers 1-5 below the notes. The staff ends with a double bar line and repeat dots.

Դո դիեզ մինոր մելոդիկ
До диэз минор мелодический

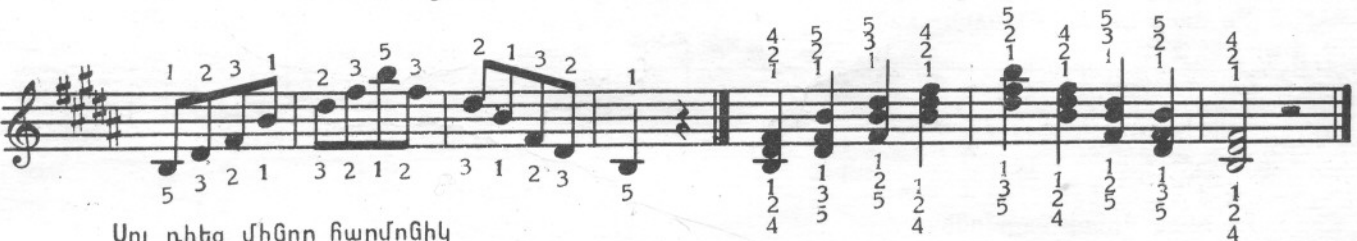
гармонический

Սոլ դիեզ մինոր մելոդիկ
Соля диэз минор мелодический

Սի մայոր
Си мажор

Սոլ դիեզ մինոր հարմոնիկ
Соля диэз минор гармонический

Սոլ դիեզ մինոր հարմոնիկ
Соль диез минор гармонический

Ֆա դիեզ մաժոր

Фа диез мажор

The image displays three staves of musical notation for exercises in F# major. Each staff begins with a treble clef and a key signature of two sharps (F# and C#). The first staff contains a sequence of eighth-note patterns with fingerings indicated by numbers 1-5 above or below the notes. The second staff features sixteenth-note runs and slurs, also with fingerings. The third staff includes various rhythmic figures, some with ties, and ends with a double bar line.

Ռե դիեզ մինոր մելոդիկ
Ре диес минор мелодический

Ре диэз минор мелодический

Ռե դիեզ մինոր հարմոնիկ
Re diez minor гармонический

Ре диэз минор гармонический

Ռե բեմոլ մաժոր
Ре бемоль мажор

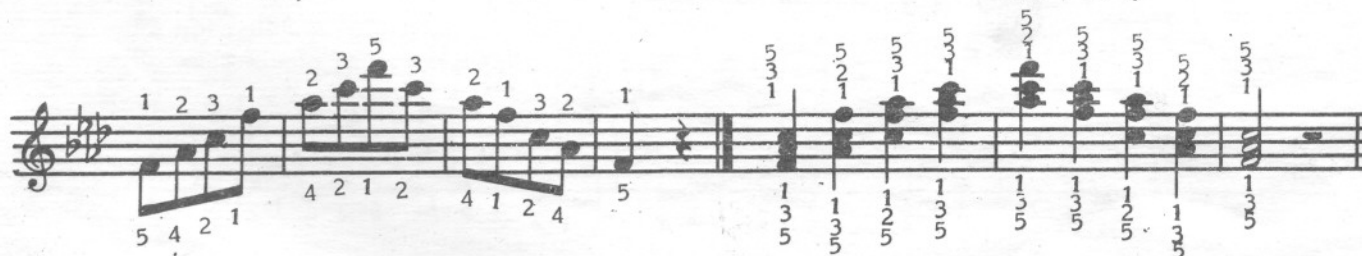

Սի բեմոլ մինոր հարմոնիկ
Си бемоль минор гармонический

Սի բեմոլ մինոր մելոդիկ
Си бемоль минор мелодический

Մի բեմոլ մաժոր
Ми бемоль мажор

Handwritten musical notation for 'Mi bemoles major' (Ми бемоль мажор) in G-flat major. The piece consists of a melody and an accompaniment. The melody is written on a single staff with a treble clef and a key signature of two flats (B-flat and E-flat). It begins with a quarter note G-flat, followed by a series of eighth and sixteenth notes, ending with a quarter rest. The accompaniment is written on a single staff with a bass clef and a key signature of two flats. It begins with a quarter note G-flat, followed by a series of eighth and sixteenth notes, ending with a quarter rest. Both parts include extensive fingering numbers (1-5) above and below the notes.

Դո մինոր հարմոնիկ
До минор гармонический

Handwritten musical notation for 'Do minor harmonic' (До минор гармонический) in D minor. The piece consists of a melody and an accompaniment. The melody is written on a single staff with a treble clef and a key signature of one flat (B-flat). It begins with a quarter note D, followed by a series of eighth and sixteenth notes, ending with a quarter rest. The accompaniment is written on a single staff with a bass clef and a key signature of one flat. It begins with a quarter note D, followed by a series of eighth and sixteenth notes, ending with a quarter rest. Both parts include extensive fingering numbers (1-5) above and below the notes.

Դո մինոր մելոդիկ
До минор мелодический

Handwritten musical notation for 'Do minor melodic' (До минор мелодический) in D minor. The piece consists of a melody and an accompaniment. The melody is written on a single staff with a treble clef and a key signature of one flat (B-flat). It begins with a quarter note D, followed by a series of eighth and sixteenth notes, ending with a quarter rest. The accompaniment is written on a single staff with a bass clef and a key signature of one flat. It begins with a quarter note D, followed by a series of eighth and sixteenth notes, ending with a quarter rest. Both parts include extensive fingering numbers (1-5) above and below the notes.

Տա լատոր
Փա мажор

[illegible]

ՐԵ ՎԻՆՈՐ ԴԱՐՄՈՆԻԿԻ
Ре минор гармонический

Ре минор гармонический

1 3 1 4 1 3 1 5 # 5 # 1 3 1 4 1 3 1

5 1 3 1 4 1 3 1 3 1 4 1 3 1 5

ՐԵ մինոր մելոդիկ
Ре, минор мелодический

Ре минор мелодический

The image shows a musical score for a piece titled "Ре минор мелодический" (Re minor melodic) in G major. The score is written on three staves. The first staff contains a single melodic line with various fingerings (1-5) and slurs. The second staff continues the melodic line with similar fingerings and slurs. The third staff features a more complex melodic line with many slurs and fingerings, ending with a double bar line. The key signature is one sharp (F#), and the time signature is 4/4.

ՕՏԱՐԱԶԳԻ ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ՏԵՐՄԻՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲԱՌԱՐԱՆ

- A** (ա)—լյա հնչյունի տառային նշումը:
- Accelerando** (աչելեռանդո)—արագացնելով:
- Adagio** (ադաջիո)—դանդաղ, հանգիստ:
- Ad libitum** (ադ լիբիտում)—ազատ, ըստ ցանկության:
- A-dur** (ա դուր)—լյա մաժոր:
- Agitato** (ագիտատո)—հուզված, անհանգիստ:
- Ais** (աիս)—լյա-դիեզ:
- Alla** (ալլա)—ոգով, նման, **alla marcia**—քայլերդի ոգով:
- Alla breve** (ալա բրեվե)—4/4-ը կատարել ոչ թե 4 այլ 2 հաշվով:
- Allargando** (ալարգանդո)—ընդլայնելով, դանդաղեցնելով:
- Allegro** (ալեգրո)—արագ, աշխույժ, կենսուրախ:
- Amabile** (ամաբիլե)—հանելի, դուրալի:
- a-moll** (ա մոլլ)—լյա մինոր:
- Andante** (անդանտե)—հանդարտ, չափավոր դանդաղ:
- Andantino** (անդանտինո)—անդանտեից մի քիչ արագ:
- Anima** (անիմա)—հոգի, **con anima**—ոգեշունչ, սրտանց:
- Appassionato** (ապասիոնատո)—կրքոտ, խանդավառ:
- As** (աս)—լյա-բեմոլ:
- As-dur** (աս դուր)—լյա-բեմոլ մաժոր,
- as-moll** (աս մոլլ)—լյա-բեմոլ մինոր:
- Assai** (ասաի)—ուժեղացնում է այն բառի նշանակությունը, որի մոտ գրվում է օր.
օր. **Allegro assai** —շատ արագ, ավելի արագ, քան **Allegro**-ն է:
- A tempo** (ա տեմպո)—նախկին տեմպով:
- Attacca** (ատակա)—անմիջապես անցնել հաջորդ մասի կատարմանը:
- B** (բե)—սի-բեմոլ:
- B-dur** (բե դուր)—սի-բեմոլ մաժոր:
- b-moll** (սի-բեմոլ մինոր):
- Bolero** (բոլերո)—խսպանական դանդաղ պար 3/4 չափով:
- Brillante** (բրիլանտե)—փայլուն:
- C** (ցե)—դո:
- C 2/2** տակտի նշան (տե՛ս **Alla breve**):
- Calando** (կալանդո)—հանդարտվելով, ձայնի ուժը նվազեցնելով:
- Cantabile** (կանտաբիլե)—քաղցրահնչուն, երգային:
- Capriccioso** (կապրիչիոզո)—քմահաճ, կամակորոթյամբ:
- C-dur** (ցե-դուր)—դո մաժոր:
- Ces** (ցես)—դո-բեմոլ:
- Cis** (ցիս)—դո-դիեզ:
- Cis-dur** (ցիս դուր)—դո-դիեզ մաժոր:

cis-moll (ցիս մոլ)—դո-դիեզ մինոր:

c-moll (ցե մոլ)—դո մինոր:

Commodo (կոմոդո)—հարմար:

Crescendo (կրեշենդո). կրճատ՝ **cresc.**—հետզհետե ուժեղացնելով:

D (դե)—րե:

D-dur (դե դուր)—րե մաժոր:

Deciso (դեշիզո)—վճռական, վստահ:

Decrescendo (դեկրեշենդո)—աստիճանաբար մեղմացնելով:

Delicato (դելիկատո)—ցրբանկատ, քնքուշ, զգայուն:

Des (դես)—րե-բեմոլ:

Des-dur (դես դուր)—րե-բեմոլ մաժոր:

Diminuendo (դիմինուենդո)—հետզհետե մեղմացնելով:

Dis (դիս)—րե-դիեզ:

dis-moll (դիս մոլ)—րե-դիեզ մինոր:

Dolce (դոլչե)—քաղցր, քնքուշ, նուրբ:

Dramatico (դրամատիկո)—դրամատիկական:

Dur (դուր)—մաժոր:

E (է)—մի հնչյունի տառային նշումը:

E-dur (է դուր)—մի մաժոր:

Eis (էիս)—մի-դիեզ:

Elegia (էլեգիա)—էլեգիա, եղերերգ:

e-moll (է. մոլ)—մի մինոր:

Energico (էներգիկո)—եռանդուն:

Es (ես)—մի-բեմոլ:

Es-dur (ես դուր)—մի-բեմոլ մաժոր:

es-moll (ես մոլ)—մի-բեմոլ մինոր:

Espressione (էսպրեսիոնե)—արտահայտիչ:

F (էֆ)—ֆա հնչյունի տառային նշումը:

F-dur (էֆ դուր)—ֆա մաժոր:

f-moll (էֆ մոլ)—ֆա մինոր:

Fine (ֆինե)—վերջավորություն:

al Fine (ալ ֆինե)—մինչև վերջ, մինչև **Fine** նշումը:

Fis (ֆիս)—ֆա-դիեզ:

Fis-dur (ֆիս դուր)—ֆա-դիեզ մաժոր:

fis-moll (ֆիս մոլ)—ֆա-դիեզ մինոր:

Forte (ֆորտե)—ուժեղ, ուժգին:

Fuoco (ֆուոկո — կրակ, **con fuoco** — կրակոտ:

Furioso (ֆուրիոզո)—բուռն, կատաղի, մոլեգին:

G (գե)—սոլ հնչյունի տառային նշումը:

G-dur (գե դուր)—սոլ մաժոր:

g-moll (գե մոլ)—սոլ մինոր:

- Ges** (գես) — սուլ-բեմոլ:
- Ges-dur** (գես դուր) — սուլ-բեմոլ մաժոր:
- Gis** (գիս) — սուլ-դիեզ:
- gis-moll** (գիս մոլ) — սուլ-դիեզ մինոր:
- Giusto** (ջուստո) — ճշգրիտ, տեմպից չշեղվելով:
- Grave** (գրավե) — ծանր, վեհորեն:
- Grazioso** (գրացիոզո) — վայելուչ, գրավիչ, նազանքով:
- H** (հա) — սի հնչյունի տառային նշումը:
- H-dur** (հա դուր) — սի մաժոր:
- h-moll** (հա մոլ) — սի մինոր:
- Larghetto** (լարգետո) — բավական լայնորեն, շարժուն:
- Largo** (լարգո) — ամենադանդաղ:
- Legato** (լեգատո) — կապակցված:
- Legatissimo** (լեգատիսիմո) — վերին աստիճանի կապակցված:
- Leggiero** (լեջերո) — թեթև:
- Lento** (լենտո) — ձգված:
- L'istesso tempo** (լիստեստ տեմպո) — նախկին տեմպով:
- Maestoso** (մայեստոզո) — հանդիսավոր:
- Mano** (մանո) — ձեռք:
- Marcia** (մարչիա) — քայլերգ:
- m.d.** (մանո դեստրա) — աջ ձեռքով:
- Meno** (մենո) — պակաս:
- Mesto** (մեստո) — տխուր, վշտալի:
- mf** (մեցցո ֆորտե) — կես ուժգին:
- mp** (մեցցո պիանո) — կես մեղմ:
- m.s.** (մանո սիմիստրա) — ձախ ձեռքով:
- M. M.** — Մելցելի մետրոնոմ:
- Moderato** (մոդերատո) — չափավոր:
- Molto** (մոլտո) — շատ:
- Allegro molto** (ալեգրո մոլտո) — շատ արագ:
- Adagio molto** (ադաջո մոլտո) — շատ դանդաղ:
- Morendo** (մորենդո) — նվաղելով:
- Mosso** (մոսո) — արագ:
- Moto** (մոտո) — շարժում, **con moto** — շարժուն:
- Non** (նոն) — ոչ, **non legato** — ոչ լեգատո:
- Ped.** — պեդալը սեղմելու նշումը: * — պեդալը թողնելու նշումը:
- Passionato** (պասիոնատո) — կրքոտ, պաթետիկ:
- Pesante** (պեզանտե) — ծանր, հաղթ, ծանրաքայլ:
- Piacere** (պիաչերե) կամ **a piacere** — ըստ ցանկության:
- Piano** (պիանո) — մեղմ:
- Poco** (պոկո) — քիչ, **un poco** (ուն պոկո) — մի քիչ, մի փոքր:
- Poco a poco** (պոկո ա պոկո) — քիչ-քիչ, աստիճանաբար:

Portamento (պորտամենտո)—ձայնի աստիճանական, կարծես սահեցնելով անցումը մեկ հնչյունից մյուսը:
Prelude (պրելյուդե)—նախերգանք, սկիզբ:
Presto (պրեստո)—շատ արագ:
Risoluto (րիզոլուտո)—վճռական:
Ritardando (ռիտարդանդո)—հետզհետե դանդաղեցնելով:
Rubato (ռուբատո)—տեմպը խստիվ չպահպանելով կատարում:
Scherzo (սկերցո)—կատակ:
Secco (սեկո)—չոր, կտրտված:
Semplice (սեմպլիչե)—պարզ, բնական, անկեղծ:
Sempre (սեմպրե)—շարունակ:
Senza (սենցա)—առանց, **senza sordino**—առանց սուրդինի, դաշնամուրի համար՝ առանց ձախ պեդալի:
Sforzando (սֆորցանդո)—շեշտելով:
Smorzando (սմորցանդո)—մարելով, ձայնը թուլացնելով, մեղմացնելով:
Sostenuto (սոստենուտո)—զուսպ:
Staccato (ստակատո)—կտրտված:
Stringendo (ստրինջենդո)—սլացիկ:
Subito (սուբիտո)—հանկարծակի, անսպասելի կերպով:
Tenuto (տենուտո)—լրիվ տևողությամբ:
Tranquillo (տրանքվիլլո)—հանդարտ, անվրդով:
Tre corde (տրե կորդե)—երեք լարով, ձախ պեդալը թողնելով:
Troppo (տրոպո)—շատ, չափազանց, **non troppo**—ոչ այնքան շատ:
U. c. կամ **Una corda** (ունա կորդա)—մեկ լարի վրա, կիրառելով ձախ պեդալը:
Vivace (վիվաչե)—աշխույժ:
Vivacissimo (վիվաչիսիմո)—վերին աստիճանի աշխույժ, արագ, ինչպես **presto**-ն:
Vivo (վիվո) աշխույժ:
Volante (վոլանտե)—թռչող:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Ներածություն	3
Մերոդական դիտողություններ	4
ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ	9
Դաշնամուր	9
Դաշնակ	9
Նստելան զաշնամուրի մոտ	10
Մանկական ոտնակ	10
Օրինակներ լսողությամբ երգելու համար	11
Պիոներական ֆայլերգ	11
Պիոներական ազդանշաններ	11
Վարժություններ (դո նոտա)	12
Ռադիոյի ազդանշանը	13
Հայկական ժողովրդական երգ — Գ. ՍԱՐԱՋՅԱՆ	14
Վարժություններ (բե նոտա)	15
Հայկական ժողովրդական երգ — Գ. ՍԱՐԱՋՅԱՆ	15
Վարժություններ (մի նոտա)	16
Հայկական ժողովրդական երգ — Գ. ՍԱՐԱՋՅԱՆ	16
Վարժություններ (ֆա նոտա)	17
«Օրորոցային «Գայանե» բալետից — Ա. ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ	17
Վարժություն (սոլ նոտա)	19
Հայկական ժողովրդական երգ — Վ. Վ. ՈՒՄՐ-ՇԱՏ	19
Վարժություններ (մի-լյա նոտաներ)	19
Կարիների պարը — Ս. ԲԱՐԽՈՒԴԱՐՅԱՆ, մշակում՝ Վ. Վ. ՈՒՄՐ-ՇԱՏԻ	20
Վարժություններ (մի-սի նոտաներ)	21
Էս առուն — ԿՈՄԻՏՍԱՍ, մշակում՝ Գ. ՍԱՐԱՋՅԱՆԻ	21
Հնչյունների և օկտավների տեղերն ու անվանումները	22
Երաժշտական հնչյունների գրի առնելու ձևերը	23
Բանալիներ	24
Վարժություն	24
Նոտաների տևողությունները	25
Հնչյունների տևողության հարաբերակցության աղյուսակ	25
ՏԱՐԲԵՐ ՉԱՓԵՐԻ ՕՐԻՆԱԿՆԵՐ	26
Երգ — Ս. ԳԱԼԻԿՅԱՆ	26
Ժողովրդական երգ	26
Ժողովրդական երգ	26
Անբախտ փխտն — Վ. Ա. ՈՒՄՐ-ՇԱՏ	26
Տոնածառ — Մ. ՄԻՐՋԱՅԱՆ	26

Լենին — Դ. ՂԱԶԱՐՅԱՆ	27
Լիզա	27
Նոտայի տեղոյւթյան ավելացումը կետով	27
Վարժություն	27
Վարժություն	28
Հայկական ժողովրդական երգ — Վ. Վ. ՌԻՄՐ-ՇԱՏ	28
Պաուզա	28
Տ ե մ պ	29
Պա-պար — Վ. Ա. ՌԻՄՐ-ՇԱՏ	29
Էտյուդ — Վ. Վ. ՌԻՄՐ-ՇԱՏ	29
Լեզատո	30
Համբարձում յայլա — «Անուշ» օպերայից — Ա. ՏԻԳՐԱՆՅԱՆ	30
Հայկական ժողովրդական երգ — Վ. Վ. ՌԻՄՐ-ՇԱՏ	30
Ստակատո	31
Լեզատո, ստակատո — ԱԼ. ԱՆԱՆՅԱՆ	31
Անբախտ փիսոն — Վ. Ա. ՌԻՄՐ-ՇԱՏ	31
Էտյուդ — Վ. Վ. ՌԻՄՐ-ՇԱՏ	31
Ա ն ձ ռ և — Մ. ՄԻՐԶԱՅԱՆ	32
Պիոներ Մոսին — Մ. ՄԻՐԶԱՅԱՆ	32
Սարի լանջը (ժողովրդական) — Վ. Վ. ՌԻՄՐ-ՇԱՏ	32
Փիսիկ-փիսիկ — Ա. ՄԱՆՈՒԿՅԱՆ	33
Վարժություն	33
Վարժություն	33
Հայկական ժողովրդական երգ — Գ. ՍԱՐԱԶՅԱՆ	34
Դինամիկ նշաններ	34
Էտյուդ — երգ Վ. Վ. ՌԻՄՐ-ՇԱՏ	34
Վարժություններ	35
Դինամիկ նրբերանգներ	35
Դարուն է, սիրուն է — Ս. ԳԱԼԻԿՅԱՆ, մշակումը՝ Վ. Վ. ՌԻՄՐ-ՇԱՏԻ	36
Վարժություն	36
Լենին պապի սանիկն էմ — Մ. ՄԻՐԶԱՅԱՆ	37
Էտյուդ — Վ. Վ. ՌԻՄՐ-ՇԱՏ	37
Լենին պապին — Ս. ԳԱԼԻԿՅԱՆ, մշակում՝ Վ. Վ. ՌԻՄՐ-ՇԱՏԻ	38
Իմ սիրուն ալգի — Մ. ՄԻՐԶԱՅԱՆ	38
Վարժություն	38
Վարժություն	39
Հոյ-նար (ժողովրդական) — Գ. ՍԱՐԱԶՅԱՆ	39
Մայիս — Մ. ՄԻՐԶԱՅԱՆ, մշակում՝ Գ. ՍԱՐԱԶՅԱՆԻ	39
երգ — Վ. Վ. ՌԻՄՐ-ՇԱՏ	40
Վարժություն	41
Վարժություն	41
Էտյուդ — Վ. Վ. ՌԻՄՐ-ՇԱՏ	41
Վարժություն	42
Աշուն — Ս. ԳԱԼԻԿՅԱՆ, մշակում՝ Գ. ՍԱՐԱԶՅԱՆԻ	42
Զմեռ — Մ. ՄԻՐԶԱՅԱՆ, մշակում՝ Գ. ՍԱՐԱԶՅԱՆԻ	42
Վարժություն	42
Հնչյունների բարձրության փոփոխման նշաններ	43

Շվի — Ռ. Մեկիճան, մշակում Գ. ՍԱՐԱՋՅԱՆԻ	44
Նորից պատժեցին — ՅՈՒ. ԿՈԿԺԱՅԱՆ	44
Էտյուդ — Վ. Վ. ՌԻՄՐ-ՇԱՏ	45
Հոկտեմբերիկների ֆալլերգ — Գ. ՍԱՐԱՋՅԱՆ	45
Արևը ծածկվեց — ՅՈՒ. ԿՈԿԺԱՅԱՆ	46
Կաֆալ — Վ. ՏԻԳՐԱՆՅԱՆ	46
Տխուր երգ — Վ. Վ. ՌԻՄՐ-ՇԱՏ	47
Անտրամադիր — ՅՈՒ. ԿՈԿԺԱՅԱՆ	48
Կրկնության նշաններ	48
Պիես — ԱԼ. ԱՆԱՆՅԱՆ	48
Հայկական ժողովրդական երգ — Գ. ՍԱՐԱՋՅԱՆ	49
Քալիերգ — Գ. ՉԹՉՅԱՆ	49
Բանալիի նշաններ	50
Մաժուր — ԱԼ. ԱՆԱՆՅԱՆ	50
Մինոր — ԱԼ. ԱՆԱՆՅԱՆ	50
Ռոմեր — Ա. ՏԵՐ-ՂԵՎՈՆԴՅԱՆ	51
Մաս	51
Ուրախ պար — Վ. ՄԱՆՈՒԿՅԱՆ, մշակում Գ. ՍԱՐԱՋՅԱՆԻ	52
Մափիկ, ծափիկ — Ռ. Մեկիճան, մշակում Վ. Վ. ՌԻՄՐ-ՇԱՏԻ	53
Հոկտեմբերիկները գնում են — Ռ. Մեկիճան, մշակում Վ. Վ. ՌԻՄՐ-ՇԱՏԻ	54
Արամի եզր — Ռ. Մեկիճան, մշակում Գ. ՍԱՐԱՋՅԱՆԻ	54
Պարտեզում — Վ. Վ. ՌԻՄՐ-ՇԱՏ	55
Տան և կիսատոս	55
Իմ տիկնիկը — Ա. ԱՆԱՆՅԱՆ	56
Վերջավորության նշան	56
Չեմ կրնս (հայկ. ժող. երգ) — Ե. ԽՈՍՐՈՎՅԱՆ	56
Աշուն — ԱԼ. ԱՆԱՆՅԱՆ	57
Պապի, տատի, չալ հավիկ — Ա. ՄԱՆՈՒԿՅԱՆ, մշակում Գ. ՍԱՐԱՋՅԱՆԻ	57
Կական ժողովրդական երգ — Վ. Վ. ՌԻՄՐ-ՇԱՏ	58
Երբ, երբիսե — Գ. ՂԱԶԱՐՅԱՆ, մշակում Վ. Վ. ՌԻՄՐ-ՇԱՏԻ	59
Կլոր պար — Գ. ՉԹՉՅԱՆ	59
Ժողովրդական երգ — Գ. ՍԱՐԱՋՅԱՆ	60
Խնկի ծառ (հայկ. ժող. երգ) — Վ. Վ. ՌԻՄՐ-ՇԱՏ	61
Ուրախ երգ — Է. ՓԱՇԻՆՅԱՆ	61
Ռոմակ (պեդալ)	62
Էտյուդ — Վ. Վ. ՌԻՄՐ-ՇԱՏ	62
Թռչնակ — Վ. ՏԻԳՐԱՆՅԱՆ	63
Քոչարի (հայկ. ժող. երգ) — Ե. ԽՈՍՐՈՎՅԱՆ	63
Մանուկն ու օղաշուն — Ա. ՄԱՅԻՆՅԱՆ, մշակում Գ. ՍԱՐԱՋՅԱՆԻ	64
Կանոն — Վ. ՏԻԳՐԱՆՅԱՆ	65
Թռչունները հյուր են եկել — Ս. ԳԱԼԻԿՅԱՆ, մշակում Գ. ՍԱՐԱՋՅԱՆԻ	65
Չարդարանքի նշաններ	66
Տոնածառ — Մ. ՄԻՐՉԱՅԱՆ, մշակում Գ. ՍԱՐԱՋՅԱՆԻ	67
Սարերում — Գ. ՍԱՐԱՋՅԱՆ	68
Խորոտիկ — Վ. ՏԻԳՐԱՆՅԱՆ	69

Երկինքն ամպել ա — Գ. ՍԱՐԱՋՅԱՆ	70
Շունն ու կատուն — Ս. ՄՈՒՐԱԴՅԱՆ, մշակում՝ Վ. Վ. ՈՒՄՐ-ՇԱՏԻ	71
Գետակ — Է. ՓԱՇԻՆՅԱՆ	71
Էսյուդ — Վ. Վ. ՈՒՄՐ-ՇԱՏ	72
Ժողովրդական պար — Գ. ՍԱՐԱՋՅԱՆ	73
Կարմիր զինվոր — Ռ. ՄԵԼԻՔՅԱՆ, մշակում՝ Գ. ՍԱՐԱՋՅԱՆԻ	74
Սինկոպա	75
Մեղեդի — Է. ՓԱՇԻՆՅԱՆ	75
Փոքրիկ հովիվը — Ս. ՍԱՄՎԵԼՅԱՆ	76
Մորդենա	78
Չրեղգծված մորդենա	78
Ընդգծված մորդենա	78
Դրուպետո	78
Տիկնիկիս համար եմ երգում — Է. ՓԱՇԻՆՅԱՆ	78
Երգ — Վ. ՏԻԳՐԱՆՅԱՆ	80
Ցատկապարան — Ա. ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ	81
Գարնանային անձրև — Ս. ԲԱՐԽՈՒԴԱՐՅԱՆ	82
Լորիկ — Վ. ՏԻԳՐԱՆՅԱՆ	83
Տիկնիկը պետք է քնի — Գ. ՍԱՐԱՋՅԱՆ	84
Արագ դեպի ֆինիշ — ՅՈՒ. ԿՈԿԺՅԱՆ	86
Թռչնակը վանդակում — Վ. ՍԱՐԳՍՅԱՆ	88
Ախ ինչ լավ են — Ս. ՆԱՂԴՅԱՆ	89
Վերավորեցին — ՅՈՒ. ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ	90
Ինչ կա երևակ — Ա. ՄԱՆՈՒԿՅԱՆ, մշակում՝ Գ. ՍԱՐԱՋՅԱՆԻ	91
Երգ — Գ. ՍԱՐԱՋՅԱՆ	92
Վալս — Է. ԱԲՐԱՀԱՄՅԱՆ	93
Պար — Գ. ՍԱՐԱՋՅԱՆ	95
Կենտ պար (ժողովրդական) — Գ. ՍԱՐԱՋՅԱՆ	97
Ջան գառնուկ — Ս. ՆԱՂԴՅԱՆ	98
Քննուշ վարդ — Գ. ՍԱՐԱՋՅԱՆ	99
Պիոներական ֆայլերգ — Է. ԱԲՐԱՀԱՄՅԱՆ	100
Հեծնկա — Լ. ՍԱՑԱՐՅԱՆ	101
Անձրև — Է. Գ. ՓԱՇԻՆՅԱՆ	101
Տիկնիկի օրոր — Մ. ՄԻՐՋԱՅԱՆ, մշակում՝ Գ. ՍԱՐԱՋՅԱՆԻ	103
Ցատկապարան — Է. ՓԱՇԻՆՅԱՆ	104
Հեյ ջան — Ա. ՄԱՆՈՒԿՅԱՆ, մշակում՝ Գ. ՍԱՐԱՋՅԱՆԻ	105
Մափիկ-ծափիկ — Ս. ՆԱՂԴՅԱՆ	106
Էսյուդ — Վ. ՏԻԳՐԱՆՅԱՆ	108
Ժողովրդական երգ — Գ. ՍԱՐԱՋՅԱՆ	109
Լորիկ — Ս. ՆԱՂԴՅԱՆ	110
Պար — Գ. ՍԱՐԱՋՅԱՆ	112
Օրորոցային — Է. ՓԱՇԻՆՅԱՆ	113
Ժողովրդական — Գ. ՍԱՐԱՋՅԱՆ	114
Տոնական երգ — Ս. ԼՈՒՍԻԿՅԱՆ	116
Երգ առանց խոսքի — Մ. ՄԱՑԱԿԱՆՅԱՆ	117
Հոյ-նար (ժողովրդական) — Ս. ՆԱՂԴՅԱՆ	119
Ժողովրդական — Գ. ՍԱՐԱՋՅԱՆ	121

Պիեա — Վ. ՏԻԳՐԱՆՅԱՆ	122
Հովիվների պարբ — Ս. ՆԱՂԴՅԱՆ	124
Հուլեր — Վ. Ա. ՈՒՄՐ-ՇԱՏ	125
Փայտե ձիու վրա — Գ. ՍԱՐԱՋՅԱՆ	126
Կլոր պար — Ս. ԲԱՐԽՈՒԴԱՐՅԱՆ	127
Շրթնահարմոնի վրա — Գ. ՍԱՐԱՋՅԱՆ	128
Էտյուդ — Է.Ֆ. ՓԱՇԻՆՅԱՆ	129
Բռնոցի — Ս. ԲԱՐԽՈՒԴԱՐՅԱՆ	130
Կանոն — Է.Ֆ. ՓԱՇԻՆՅԱՆ	132
Պրելյուդ — Գ. ՉԹՉՅԱՆ	133
Հեծյալը — Է. ՓԱՇԻՆՅԱՆ	134
Գարուն — Վ. ԱՐԱՐԱՏՅԱՆ	136
Կատակ — Է. ՓԱՇԻՆՅԱՆ	137
Վարիացիաներ — Ս. ԲԱՐԽՈՒԴԱՐՅԱՆ	138
Էփսպրոմա — Է. ԱԲՐԱՀԱՄՅԱՆ	141
Վիրավորեցին — ՅՈՒ. ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ	142
Տոկատին — Գ. ՍԱՐԱՋՅԱՆ	143
Դամմաներ	145
Օտարագրի երաժշտական տերմինների համառոտ բառարան	156

9—4—2

Խմբագիր՝ Լ. Ա. ԱՍՏՎԱԾԱՏՐԵԱՆ
 Նկարիչ՝ Խ. Հ. ԳՅՈՒԼԱՄԻՐՅԱՆ
 Գեղ. խմբագիր՝ Օ. Ա. ԱՍԱՏՐԵԱՆ
 Տեխ. խմբագիր՝ Ա. Ա. ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ
 Վերստուգող սրբագրիչ՝ Ա. ԵՐԻՑԵԱՆ

Պատվեր 1612:

Տպաքանակ 10,000 *

Հանձնված է արտադրության 14/VIII 1972 թ.: Ստորագրված է տպագրության 3/II 1973 թ.:
 Թուղթ օֆսեթ՝ 60X90¹/₂, չրատ. 17,6 մամ. + 1 ներդիր, տպագր. 20,5 մամ.: Գինը՝ 1 ռ. 18 կոպ.:
 «Հայաստան» հրատարակչության, Երևան—9, Տեղյան 91:

ՀՍՍՀ Մինիստրների սովետի հրատարակչության ներքին, պոլիգրաֆիայի և գրքի առևտրի պետական կոմիտեի
 Նախագահի ղեկավարությամբ, Երևան, Տեղյան 91:

БИБЛИОТЕКА

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
 ԳԵՂԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

ԵՐԵՎԱՆ